

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK VE USUL HUKUKU HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA TENFİZ DİLEKÇESİNE EKLENECEK BELGELERDE ONAY GEREKLİLİĞİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Vildan SEZİŞLİ*

Öz

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 224'üncü maddesinde yabancı resmî belgelerin yetkili makamlar tarafından onaylanması zorunluluğuna ilişkin düzenleme yapılmıştır. Kanun'un aynı maddesinde yabancı resmî belgelerin onaylanması ile ilgili Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir. Yabancı ülke mahkemeleri tarafından verilen kararların Türkiye'de kesin hüküm etkisinin kabulü için, bu kararların kural olarak mahkemeye başvurularak tanıma ya da tenfizinin talep edilmesi ve mahkeme tarafından bu talebin kabul edilmesi gerekmektedir. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 53'üncü maddesinde ise bu yönde talepler için hazırlanan dilekçeye eklenecek belgelerle ilgili düzenleme yapılmıştır. Kanun'un 1(2)'inci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklı tutulmuştur. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 53'üncü maddesinde aranan onay zorunluluğu ile ilgili hü-

* Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Bölümü, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye | Asst. Prof., Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Law, Department of Private Law, International Private Law Department, Erzincan, Turkey.

✉ sezislivildan@gmail.com • ORCID 0000-0002-4750-8421.

✂ **Atf Şekli** | Cite As: **SEZİŞLİ**, Vildan: "Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Kapsamında Tenfiz Dilekçesine Eklenecek Belgelerde Onay Gerekliliğine İlişkin Değerlendirme", SÜHFD, C. 32, S. 1, 2024, s. 319-354.

✂ **İntihal** | **Plagiarism**: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✂ Bu eser Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

küm, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 224'üncü maddesinde aranan onay zorunluluğuna ilişkin hükümle karıştırılabilmektedir. Bu durumun nedenlerinden biri yabancı ülke makamı ifadesinden ne anlaşılması gerektiğinin açık olmamasıdır. Diğeri ise her iki düzenlemede yer alan hükümler arasında uyumsuzluk bulunmaktadır. Çalışmada konuyla ilgili değerlendirmeler yapılarak, çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

- Tanıma • Tenfiz • Dilekçe • Onay Makamı • Apostil Şerhi

ASSESSMENT REGARDING THE REQUIREMENT OF APPROVAL FOR DOCUMENTS TO BE ATTACHED TO THE PETITION FOR ENFORCEMENT UNDER THE ACT ON INTERNATIONAL PRIVATE LAW AND PROCEDURAL LAW

Abstract

Under Article 224 of the Code of Civil Procedure, foreign official documents are required to be approved by the competent authorities. The same article of the Law also states that the provisions of international conventions to which Türkiye is a party concerning the approval of foreign official documents are reserved. The recognition or enforcement of judgments rendered by foreign courts must be requested through an application to the court and approved by the court in order for the judgments to be considered final judgments in Turkey. A petition for such a request must be accompanied by appropriate documents in accordance with Article 53 of the act on International Private Law and Procedural Law. In accordance with Article 1(2) of the Law, the provisions of international conventions to which the Republic of Türkiye is a party are also reserved. It is common to confuse the obligation of consent under Article 53 of the Code on Private International Law and Procedural Law with the obligation of consent under Article 224 of the Code of Civil Procedure. This is due to a lack of clarity regarding what should be understood by the term "foreign authority". Another reason of confusion is the incompatibility between the provisions of the two regulations. The purpose of this study is to make evaluations on the subject and to offer solutions.

Key Words

- Recognition • Enforcement • Petition • Approval Authority • Apostille

GİRİŞ

Yabancı ülke mahkemelerinden verilen kararların ülkemizde hukuki sonuç doğurması kural olarak ilgili kararların tanuma ya da tenfizi ile mümkündür. Bu kapsamda tanınması ya da tenfizi talep edilen yabancı kararın onaylanmış olması gerekmektedir. Mevzuatımızda yabancı resmi belgelerin onaylanması ile ilgili hükümler milletlerarası sözleşmeler, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)¹ ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'da (MÖHUK)² yer almaktadır. Konuyla ilgili değerlendirmelerde milletlerarası sözleşme hükümleri HMK ve MÖHUK'da yer alan hükümler gereği öncelikle dikkate alınmaktadır.

Yabancı resmi belgelerin onaylanması gerekliliği HMK'nın 224'üncü maddesinde, tanuma ya da tenfizi talep edilen yabancı mahkeme kararlarının onaylanması gerekliliği ise MÖHUK'un 53'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Ancak her iki düzenlemede yer alan hükümler yeterince açık değildir. Düzenlemelerde yer alan hükümler arasında uyum bulunmamaktadır. Aynı zamanda ilgili düzenlemelerde yer alan ifadeler de birbiriyle uyumsuzdur. Sonuç olarak yorum farklılıkları kaçınılmaz olmaktadır. Düzenlemelerde yer alan ifadelerin açık olmaması, birbirleriyle uyumsuzluğu farklı ihtimaller üzerinden değerlendirme yapılabilmesine neden olmaktadır.

Çalışmada öncelikle yabancı resmi belgelerin onaylanması milletlerarası sözleşmeler, HMK ve MÖHUK kapsamında ele alınmaktadır. Sonrasında ise mevzuatımızda yabancı resmi belgelerin onaylanması ile ilgili düzenlemeler arasındaki ilişki değerlendirilmektedir.

I. MEVZUATIMIZDA YABANCI RESMİ BELGELERİN ONAYLANMASI İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Yabancı resmi belgelerde onay³ gerekliliği yönündeki uygulama oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Eski tarihlerden beri öngörülen onay

¹ Resmi Gazete: 04.02.2011/27836.

² Resmi Gazete: 12.12.2007/26728.

³ Türk Dil Kurumu Sözlüğünde, "onay" kavramının "tasdik" anlamına geldiği belirtilmektedir. Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlükleri "Güncel Türkçe Sözlük" <<https://sozluk.gov.tr/>> (Erişim Tarihi: 12.05.2023). Mevzuatımızda konuyla ilgili düzenlemelerde her iki kavram da kullanılabilir. Örneğin, MÖHUK'da onay kavramı (m. 53) kullanılmaktadır. HMK'da "onay" (m. 224(1)) kavramının da, "tasdik" (m.

gerekliliği ile yabancı resmî belgelerin doğrulukları tasdik edilmekte, bu belgeler diğer bir ülkede resmî belge olarak etki göstermektedir⁴. Yabancı resmi belgelerde onay gerekliliği aranmasının temelinde yabancı resmi belgedeki imzanın doğru olup olmadığının tespiti ile yabancı resmi belgeyi düzenleyen kişinin belgeyi düzenleme yetkisinin bulunup bulunmadığının tespitinin zaman alan, zor bir incelemeyi gerektirmesi nedenleri bulunmaktadır⁵.

Mevzuatımızda yabancı resmi belgelerin onaylanması ile ilgili çeşitli düzenlemeler yer almaktadır. Taraf olunan bazı milletlerarası sözleşmeler, HMK ve MÖHUK'da yabancı resmi belgelerde onaya ilişkin hükümler mevcuttur.

A. Milletlerarası Sözleşmeler Çerçevesinde Yabancı Resmi Belgelerin Onaylanması

Yabancı resmi belgelerin onaylanmasının taşıdığı önem ülkelerin aralarında yaptıkları milletlerarası sözleşmelerde konuyla ilgili düzenlemeler yapmalarında etkili olmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu birçok milletlerarası sözleşmede, yabancı resmi belgelerin onaylanmasına ilişkin hükümler bulunmaktadır.

HMK'nın 224(2)'üncü maddesinde, yabancı resmi belgelerin onaylanmasına ilişkin düzenleme yapılmış; "*Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerin yabancı resmî belgelerin onaylanması ile ilgili hükümlerinin saklı olduğu*" ifade edilmiştir. MÖHUK'un 53'üncü maddesinde ise tanınması veya tenfizi talep edilen yabancı kararların onaylanmasına ilişkin düzenleme yapılmış olmakla birlikte; Kanun'un 1'inci maddesinde, "*taraf olunan milletlerarası sözleşme hükümlerinin saklı olduğu*" belirtilmiştir.

224(2)) kavramının da kullanıldığı görülmektedir. 1961 tarihli Yabancı Resmî Belgelerin Tasdik Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi'nin (1961 tarihli La Haye Sözleşmesi) (Resmi Gazete: 16.09.1984/18517) Resmî Gazete'de yayınlanan Türkçe metninde ise tasdik kavramı kullanılmaktadır.

⁴ TAN DEHMEN, Mine, Milletlerarası Usul Hukukunda Yabancı Belgelerin İspat Gücü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012, s. 238.

⁵ TAN DEHMEN, s. 235. Bu kapsamda tespiti kolaylaştırmak amacıyla devletler hızlı, kolay ve güvenilir bir yöntem olarak gördükleri yabancı belgenin kullanılacağı devletin makamları tarafından onaylanması usulünü kabul etmişlerdir (TAN DEHMEN, s. 236).

Yabancı belgelerde onay gerekliliği ile ilgili hem HMK hem de MÖHUK'da taraf olunan milletlerarası sözleşme hükümlerinin saklı tutulması, konuyla ilgili milletlerarası sözleşme hükümlerinin değerlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Eğer konu hakkında taraf olunan bir milletlerarası sözleşme mevcut ve bu sözleşmede HMK ile MÖHUK hükümleri haricinde bir usul öngörülmekteyse o konuya ilişkin sözleşme hükümlerinin öncelikle uygulanması gerekmektedir. Konuyla ilgili taraf olduğumuz milletlerarası sözleşmelerin bazılarında onay gerekliliği tamamen kaldırılmakta, bazılarında ise onayın yerini alacak düzenlemelere yer verilmektedir. Çok taraflı sözleşmelerde konuyla ilgili düzenlemeler aşağıda belirttiğimiz şekildedir.

- 1957 tarihli Ahvali Şahsiye (Kişi Hâlleri) ile İlgili Belge Örneklerinin Parasız Verilmesi ve Tasdikten Muaf Tutulması Hakkında Sözleşme⁶: Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre, Sözleşmeye taraf devletler, sözleşmeye taraf diğer devlet vatandaşına ait düzenledikleri ahvali şahsiyeye ilişkin⁷ belge örnek ve özetlerini, bu belge ve özetleri isteyen Sözleşmeye taraf diğer devletlere vermeyi taahhüt eder. Sözleşme'nin 2'nci maddesine göre, bu konudaki istem diplomatik misyonlar veya konsoloslar tarafından, Sözleşmeye taraf devletlerin sözleşme ekinde gösterdikleri yetkili makamlara yapılır. Sözleşme'nin 4'üncü maddesine göre ise bu kapsamda imzalı ve mühürlü belge örnek veya özetleri sözleşmeye taraf diğer ülkelerde tasdikten muaftır.

- 1958 tarihli Çocuklara Karşı Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Sözleşme⁸: Sözleşme kapsamında sözleşmeye taraf bir devletin çocuklara karşı nafaka yükümlülüğü

⁶ Resmi Gazete: 19.12.1962/11286. Sözleşmeye taraf ülkeler için bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü <<https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/milletlerarasi/No2.pdf>> (Erişim Tarihi: 08.07.2023).

⁷ Sözleşme'nin 5'inci maddesinde, "ahvali şahsiye belgeleri" ifadesinden; "doğum il-mühaberleri, ölü doğan bir çocuğun beyan kâğıtları, meşru olmayan çocukların tanınmasına ilişkin ve ahvali şahsiye (nüfus) memurlarınca düzenlenmiş belgeler veya çıkarılmış kayıt örnekleri, evlenme il-mühaberleri, ölüm il-mühaberleri, boşanma il-mühaberleri veya boşanma hü-küm veya kararlarının örnekleri, ahvali şahsiyeye ilişkin emirname, hüküm veya kararların örneklerinin" anlaşılacağı belirtilmiştir.

⁸ Resmi Gazete: 11.01.1973/4418. Sözleşmeye taraf ülkeler için bkz. Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=37>> (Erişim Tarihi: 12.07.2023).

konusundaki yetkili adli ya da idari makam kararlarının sözleşmeye taraf diğer devletlerde tanınması ve tenfizi kabul edilmektedir⁹. Tanıma ve tenfiz için gerekli şartlar Sözleşme'nin 2'nci maddesinde belirtilmiştir¹⁰. Sözleşme'nin 9'uncu maddesinde, bu Sözleşme kapsamındaki belgelerin tasdikten muaf tutulduğu belirtilmiştir.

• 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi¹¹: Sözleşme ile yabancı resmi belgeler bakımından iç hukukta öngörülen onay gerekliliğinin yerini alacak bir düzenleme yapılmıştır. Sözleşme gereğince, sözleşmeye taraf olan bir devlette düzenlenen, sözleşmeye taraf diğer bir devlette kullanılacak resmi belge¹², diplomasi veya konsolosluk temsilciliklerinin onayından

⁹ Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre, "Sözleşme civar hısımlar arasındaki nafaka yükümlülüğüne ilişkin kararlara uygulanmayacaktır".

¹⁰ Sözleşme'nin 6'ncı maddesinde, "Sözleşmede başka bir şekil öngörülmeyen hallerde, tenfiz kararı verilmesine ilişkin usulün tenfiz mercinin mensup olduğu devletin kanununa tabi olduğu" ifade edilmiştir.

¹¹ Sözleşmeye taraf ülkeler Arnavutluk, Andorra, Antigua ve Barbuda, Arjantin, Ermenistan, Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Bahamalar, Bahreyn, Barbados, Belarus, Belçika, Belize, Bolivya (Çokuluslu Devlet), Bosna Hersek, Botswana, Brezilya, Brunei Sultanlığı, Bulgaristan, Burundi, Cabo Verde, Kanada, Şili, Çin, Kolombiya, Cook Adaları, Kosta Rika, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Dominika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Estonya, Eswatini, Fiji, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Grenada, Guatemala, Guyana, Honduras, Macaristan, İzlanda, Hindistan, Endonezya, İrlanda, İsrail, İtalya, Jamaika, Japonya, Kazakistan, Kosova, Kırgızistan, Letonya, Lesotho, Liberya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Malavi, Malta, Marshall Adaları, Mauritius, Meksika, Monako, Moğolistan, Karadağ, Fas, Namibya, Hollanda, Yeni Zelanda, Nikaragua, Niue, Kuzey Makedonya, Norveç, Umman, Pakistan, Palau, Panama, Paraguay, Peru, Filipinler, Polonya, Portekiz, Kore Cumhuriyeti, Moldova Cumhuriyeti, Romanya, Rusya Federasyonu, Ruanda, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Samoa, San Marino, Sao Tome ve Principe, Suudi Arabistan, Senegal, Sırbistan, Seyşeller, Singapur, Slovakya, Slovenya, Güney Afrika, İspanya, Surinam, İsveç, İsviçre, Tacikistan, Tonga, Trinidad ve Tobago, Tunus, Türkiye, Ukrayna, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Amerika Birleşik Devletleri, Uruguay, Özbekistan, Vanuatu, Venezuela (Bolivarcı Cumhuriyeti)'dir. Bkz. Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=41>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

¹² Resmi belgeler Sözleşme'nin 1'inci maddesinde, "a) Savcı, zabıt kâtibi veya adliye memuru tarafından verilmiş belgeler de dâhil olmak üzere, devletin bir yargı organına veya mahkemesine bağlı bir makam veya görevli memur tarafından düzenlenmiş olan belgeler, b) İdari belgeler, c) Noter senetleri, d) Kişilerce özel sıfatla imzalanmış belgeler üzerine konulmuş olup belgenin kaydının veya belirli bir tarihte mevcut olduğunun ve imzaların doğruluğunun

muaf tutulacak¹³, resmi belgenin üzerine apostil (tasdik şerhi) konulması yeterli olacaktır¹⁴. Sözleşme kapsamında apostil uygulanmayacağı belirtilen resmi belgeler dışındaki tüm resmi belgelere, ilamlar dâhil, apostil uygulanabilecektir¹⁵. Sözleşmeye taraf ülkeler bakımından resmi belgenin onaylanma usulü apostile indirgenmektedir¹⁶. Bu kapsamda yabancı belgenin diploması veya konsolosluk temsilcilikleri tarafından onaylanmasına kıyasla, apostil alma imkânı ile ilgililere daha kolay ve hızlı bir yöntem fırsatı sunulmaktadır¹⁷.

resmi makam ve noterlerce tasdiki gibi resmi beyanlar” şeklinde belirlenmiştir. Sözleşmenin aynı maddesinde, “diploması veya konsolosluk memurları tarafından düzenlenmiş belgeler ve ticaret veya gümrük işlemleriyle doğrudan doğruya ilgili olan idari belgelere” Sözleşme’nin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

- ¹³ Konsolosluklar tarafından yapılan tasdik işleminde konsoloslar kendilerini kabul eden devletin Dışişleri Bakanlığı aracılığı ile mahalli makamlara başvurmak suretiyle yabancı resmi belgelerin doğruluğunu belirlemeye çalışmaktadır (**TEKİNALP**, Gülören, “Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki ve Tasdik (Legalisation) Mecburiyetinin Kaldırılması Hakkında La Haye Sözleşmesi”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, S. 2, 1986, s. 162).
- ¹⁴ Örneğin, Yargıtay konuyla ilgili bir kararında, “dosyaya sunulan vekâletnamenin yabancı ülkede düzenlendiğini, Noterlik Kanunu (Resmi Gazete: 05.02.1972/ 14090) (m.195) gereğince yabancı ülkede düzenlenen vekâletnamedeki imza ve mührün o yer Türk konsololuğu tarafından tasdik edilmiş olması gerektiğini, 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi’nin bu sözleşmeye taraf ülkelerden birinde düzenlenmiş olup da sözleşmeye taraf diğer bir ülkede kullanılacak resmi belgelerin diploması ve konsolosluk tarafından onaylanması zorunluluğunu kaldırmış olup, belgeyi düzenleyen ülkenin yetkili makamınca tasdik edilmiş olması, apostil şerhi ihtiva etmesinin zorunlu olduğunu” belirtmiştir. Karar için bkz. Y. 2. HD, 06.07.2009, E. 2009/2972, K. 2009/13376, İçtihat LEXPERA <<https://www.lexpera.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 13.07.2023).
- ¹⁵ **GÜNGÖR**, Gülin, Türk Milletlerarası Özel Hukuku Kanunlar İhtilafı Hukuku Milletlerarası Usul Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2021, s. 346.
- ¹⁶ **GÜNGÖR**, s. 318.
- ¹⁷ **DOĞAN**, İzzet, Öğretide ve Uygulamada Milletlerarası Aile Hukuku ve Milletlerarası Usul Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2010, s. 291 (Milletlerarası Aile). Sözleşme ile HMK’da yer alan düzenleme çerçevesinde onay gerekliliğinin kaldırıldığı belirtilmektedir (**KURU**, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 6. Baskı, İstanbul 2001, s. 2119-2120). Mahkemeye sunulan her bir belgede apostil şerhi gerekliliği aranmasının süreci uzatacağı, yabancı davacılar bakımından hukuki belirsizliğe neden olacağı hakkında bkz. **TARMAN**, Zeynep Derya, “Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Sıklıkla Karşılaşılan Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, 2023, s. 78.

Sözleşme'nin 2'nci maddesinde, Sözleşme kapsamında tasdik ifadesinden, yabancı resmi belgede yer alan imzanın, yabancı resmi belgede yer alan imza sahibi sıfatının veya gerekirse yabancı resmi belge üzerindeki mührün aslı ile aynı olduğunun doğrulanması işleminin anlaşılacağı belirtilmiştir¹⁸. Sözleşme'nin 3'üncü maddesine göre, belgenin verildiği devletin yetkili makamı tarafından belgeye tasdik şerhi konulacaktır. Bu işleme uyulması, belgenin kullanılacağı sözleşmeye taraf ülkede yürürlükteki mevzuat çerçevesinde kolaylaştırılmış ya da kaldırılmış olması hallerinde istenemeyecektir. Sözleşme'nin 4'üncü maddesine göre tasdik şerhindeki kayıtlar, şerhin verildiği makamın resmi dili veya ikinci bir dilde yazılabilecek olup tasdik şerhinin, «Apostille Convention de La Haye Du 5 Octobre 1961» başlığı Fransızca olarak belirtilecektir.

Sözleşme'nin 6'ncı maddesinde, sözleşmeye taraf devletlerin, Sözleşmede öngörülen tasdik şerhi vermeye yetkili makamları belirleyecekleri ifade edilmiştir. Türkiye tarafından idari belgeler bakımından valilikler, adli belgeler bakımından ise ağır ceza mahkemesi olan yerlerdeki adalet komisyonları onay makamı olarak belirlenmiştir¹⁹. Ayrıca Sözleşme'nin 8'inci maddesinde, bu Sözleşmede öngörülen usulün, taraf olunan başka bir milletlerarası sözleşmede bu usulden daha katı hükümler yer alıyorsa, onların yerine geçeceği kabul edilmiştir. Sözleşme'nin 9'uncu maddesinde ise, Sözleşme çerçevesinde tasdik zorunluluğunun

¹⁸ Bu kapsamda Sözleşmede belirtilen yabancı resmi belgelerin doğruluğu hakkında milli hukuklardaki karineye eş bir karine kabul edilmektedir (**TEKİNALP**, s. 160).

¹⁹ **PÜRSELİM**, Hatice Selin, Yabancı Ülkelerde Düzenlenen Resmî Belgelerin Türkiye'deki Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003, s. 52; **GÜVEN**, Pelin, Tanıma- Tenfiz, 1. Baskı, Ankara 2013, s. 183; **ÇELİKEL**, Aysel/**ERDEM** B. Bahadır, Milletlerarası Özel Hukuk, 17. Baskı, İstanbul 2021, s. 525; **EKŞİ**, Nuray, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 2. Baskı, İstanbul 2020, s. 164 (Tanıma ve Tenfiz); **GÜNGÖR**, s. 347, dn. 314; **AKINCI**, Ziya/**DEMİR GÖKYAYLA**, Cemile, Milletlerarası Aile Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2010, s. 172. Sözleşme'nin 6'ncı maddesi uyarınca apostil (tasdik şerhi) vermeye yetkili ülke makamları için bkz. Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=41>> (Erişim Tarihi: 08.07.2023).

kaldırıldığı hallerde, Sözleşmeye taraf ülkelerin diplomasi veya konsolosluk memurları tarafından tasdik işlemi yapılmaması için önlem alması gerektiği kabul edilmiştir²⁰.

1961 tarihli La Haye Sözleşmesine taraf devletlerarasında geçerli belge onay sistemini ifade eden apostil uygulaması elektronik ortamda da yürütülebilmektedir²¹. Elektronik Apostil Programı (e-APP), dünya çapında Apostillerin elektronik olarak düzenlenmesini ve doğrulanmasını desteklemek amacıyla 2006 yılında başlatılmıştır²². Bilindiği üzere Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı tarafından apostil uygulamasına ilişkin el kitabı bulunmaktadır²³. Apostil uygulamasına ilişkin el kitabının 29 ilâ 34'üncü paragrafları arasında elektronik apostil programına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır²⁴. Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı tarafından yapılan toplantılarda elektronik apostil uygulamasının tüm üye devletlerde kapsamlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak için Sözleşme'yi uyarlamının en doğru seçenek olacağı belirtilmektedir²⁵.

²⁰ Tasdikin isteğe bağlı olup mecburi olmadığı, HMK'ya alternatif bir usul getirdiği yönünde yorum için bkz. ÇELİKEL/ERDEM, s. 525-526.

²¹ 1961 tarihli La Haye Sözleşmesine taraf devletlerarasında geçerli belge onay sistemini ifade eden apostil uygulamasının elektronik ortamda yürütülmesi e-Apostil olarak adlandırılmaktadır <<https://www.eapostil.gov.tr/>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023). E-Apostil tasdiki gerçekleştirilen belge, Lahey Konvansiyonunun tüm üye ve taraf devletlerinde geçerli bir belge olarak kabul edilmektedir <<https://www.eapostil.gov.tr/bilgi/sss/0>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

²² Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/apostille>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

²³ Hague Conference on Private International Law <<https://assets.hcch.net/docs/a19ae90b-27bf-4596-b5ee-0140858abeaa.pdf>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

²⁴ EKŞİ, Nuray, COVID-19 Sürecinde Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul 2021, s. 161-162 (COVID-19 Süreci). Şu hususu da ifade etmek gerekir ki, elektronik apostil uygulaması COVID-19 salgınıyla artmıştır (HASANOVA, Nazrin, "The Electronic Apostille in Worldwide Circulation of Public Documents", Baku State University Law Review, C. 9, S. 1, 2023, s. 24). COVID-19 salgına ilişkin ortaya çıkması muhtemel sorunlara ilişkin Lahey Milletlerarası Özel Hukuk Konferansı tarafından "Covid-19 Toolkit" isimli acil önlem paketinde de konuyla ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Bkz. Hague Conference on Private International Law <<https://assets.hcch.net/docs/538fa32a-3fc8-4aba-8871-7a1175c0868d.pdf>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

²⁵ HASANOVA, s. 36.

1961 tarihli La Haye Sözleşmesine taraf birçok ülke e-apostil uygulamasına geçmiştir²⁶. Ülkemizde de e-Apostil uygulaması mevcuttur. 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla²⁷ PTT'nin faaliyet konularının düzenlendiği Posta Hizmetleri Kanunu'nun²⁸ 22'nci maddesine, 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi uyarınca yetkili birimler tarafından onay şerhi (apostille) verilmiş belgelerin, kişisel verilerin korunması kaydıyla, elektronik ortamda ilgililere ulaştırılması için aracılık işlemlerini yürüteceği düzenlemesi eklenmiştir. “e-Apostil, www.eapostil.gov.tr sitesi üzerinden, apostil uygulanması istenen belge için başvuruda bulunulması, başvurunun apostil uygulamaya yetkili kılınmış kuruma (Adalet Bakanlığı veya İçişleri Bakanlığı) iletilmesi, yetkili kurumun ilgili belgeyi elektronik ortamda oluşturması ve güvenli veri iletim yolları kullanılarak başvuruda bulunan kişiye yine www.eapostil.gov.tr sitesi üzerinden teslim edilmesi aşamalarından oluşmaktadır. İlgili kurum tarafından elektronik ortamda oluşturulan ve e-apostil uygulanan belge, PTT tarafından Nitelikli Elektronik Sertifika (NES) ile imzalanarak başvuruda bulunan kişiye teslim edilmektedir. Bu sayede teslim edilen belgenin doğruluğu ve bütünlüğü garanti altına alınmış olmaktadır. Elektronik belgelerin teslim edildiği yabancı resmi makamlar, bu belgelerin doğruluğunu, belgeyi Belge Doğrulamak İstiyorum düğmesini kullanarak teyit edebilmektedir”²⁹.

• 1961 tarihli Evlilik Dışı Çocukların Tanınmalarını Kabule Yetkili Makamların Yetkilerinin Genişletilmesi Hakkında Sözleşme³⁰: Sözleşme

²⁶ Hague Conference on Private International Law <<https://assets.hcch.net/docs/b697a1f1-13be-47a0-ab7e-96fcb750ed29.pdf>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023). E-apostil uygulayan ülkeler Arjantin, Ermenistan, Avusturya, Bahreyn, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Şili, Kolombiya, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Estonya, Gürcistan, Yunanistan, Guatemala, İsrail, Kazakistan, Kore Cumhuriyeti, Letonya, Moldova Cumhuriyeti, Yeni Zelanda, Peru, Slovenya, İspanya, Türkiye, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'dir. Örneğin bu konuda Brezilyadaki uygulama hakkında bilgi için bkz. **CRUZ**, Fabrício Bittencourt da/**PRESTES**, Fabyano Alberto Stalschmidt, “The Hague Apostille In Brazil: Public Value Through Innovation”, *Humanidades & Inovação*, C. 9, S. 19, 2022, s. 287-296.

²⁷ Resmi Gazete: 15.03.2018/30361.

²⁸ Resmî Gazete: 23.05.2013/28655.

²⁹ <https://www.eapostil.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

³⁰ Resmi Gazete: 17.10.1969/13329. Sözleşmeye taraf ülkeler için bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü <<https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/milletlerarasi/No5.pdf>> (Erişim Tarihi: 08.07.2023).

ile Sözleşmeye taraf ülke vatandaşlarının evlilik dışı çocuklarını, Sözleşmeye taraf diğer ülkelerde tanınmaları konusunda gerekli kolaylığın gösterilmesi amaçlanmıştır. Sözleşme'nin 4'üncü maddesine göre tanıma beyanları ülkelerin mevzuatında öngörülen yetkili makamlar tarafından kabul edilir. Sözleşme'nin 5'inci maddesine göre ise bu beyanları içeren belgelerin tasdikli örnek veya özetleri belgeyi veren makamların mühür ve imzasını taşıması kaydıyla, Sözleşmeye taraf diğer ülkelerde her türlü tasdikten muaftır.

- 1973 tarihli Nafaka Yükümlülüğü Konusundaki Kararların Tanınması ve Tenfizine İlişkin Lahey Sözleşmesi³¹: Sözleşme kapsamında, sözleşmeye taraf bir devletin adli ya da idari makamları tarafından aile ilişkilerinden doğan nafaka yükümlülüğü konusunda verilen karar ve sulhlerin sözleşmeye taraf diğer devletlerde tanınması ve tenfizi kabul edilmektedir³². Tanıma ve tenfiz için gerekli şartlar Sözleşme'nin 4 ve 5'inci maddelerinde belirtilmiştir. Sözleşme'nin 17'nci maddesinde, kararın tanınması veya tenfizini talep eden tarafın göstermesi gereken belgelere değinildikten sonra, bu belgeler bakımından hiçbir resmi tasdik veya buna benzer bir işlemin talep edilemeyeceği ifade edilmiştir.

- 1977 tarihli Bazı İşlem ve Belgelerin Tasdikten Muaf Tutulmasına Dair Sözleşme³³: Sözleşme'nin 2'nci maddesinde, Sözleşmede belirtilen işlem veya belgelerin³⁴ (işlem ve belgelerin Sözleşmeye taraf diğer devlet makamının imzasını, gerektiğinde mührünü taşıması şartı ile) tasdik veya

³¹ Resmi Gazete: 16.02.1983/17961. Sözleşmeye taraf ülkeler için bkz. Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=86>> (Erişim Tarihi: 13.07.2023).

³² Türkiye tarafından "*civar ve sıhri (kayın hısımları) hısımlar arasındaki nafaka yükümlülüğüne ilişkin kararlar ve sulhler ile belirli aralıklarla nafaka ödenmesini hükme bağlamayan kararlar ve sulhlerin tanınması ve tenfizinde, Sözleşme'nin uygulanmayacağına ilişkin*" çekiince konulmuştur.

³³ Resmi Gazete: 16.01.1987/19343. Sözleşmeye taraf ülkeler için bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü <<https://nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/milletlerarasi/No27.pdf>> (Erişim Tarihi: 10.07.2023).

³⁴ Bu belge ve işlemler Sözleşme'nin 2'nci maddesinde, "*1. Kullanma amaçları ne olursa olsun, gerçek kişilerin şahsî hâllerine, ehliyetlerine veya aile durumlarına, vatandaşlıklarına, ikametgâh veya meskenlerine ait işlem ve belgeler. 2. Evlenme akdi yapılması veya diğer bir şahsî hal işlemi düzenlenmesi amacıyla verilen her türlü belgeler*" şeklinde belirlenmiştir.

benzeri bir usul aranmaksızın kabul edileceği belirtilmiştir³⁵. Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre, tasdik ifadesinden, imzanın doğruluğunun, imza sahibi sıfatının ve gerektiğinde mührün hangi makama ait olduğunun tasdiki anlaşılmalıdır.

- 1977 tarihli Evlenme Ehliyet Belgesi Verilmesine Dair Sözleşme³⁶: Sözleşme'nin 1'inci maddesine göre, Sözleşmeye taraf devletler mevzuatlarına göre evlenme için gerekli şartları taşıyan yabancı ülkede evlenmek isteyen vatandaşlarına Sözleşmede ekli örneğe uygun bir evlenme ehliyet belgesi verecektir. Sözleşme'nin 8'inci maddesine göre, Sözleşmeye taraf devletler ilgili belgeyi verecek makamları belirteceklerdir. Sözleşme'nin 10'uncu maddesine göre ise, bu belgeler, Sözleşmeye taraf diğer devletlerde tasdik veya benzeri formalitelerden muaftır.

- 1980 tarihli Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesi³⁷: Sözleşme kapsamında sözleşmeye taraf bir devletin velayete, çocukla şahsi ilişki kurulmasına ilişkin adli ya da idari makam kararlarının sözleşmeye taraf diğer devletlerde tanınması ve tenfizi kabul edilmektedir. Sözleşme'nin 2'nci maddesi gereği, Sözleşmede belirtilen görevlerin yerine getirilmesi için sözleşmeye taraf olan devletler, merkezi makam belirleyecek olup, yine Sözleşme'nin 5(c)'inci maddesi gereği, talepte bulunulan devletin merkezi makamı, kararın tanınması veya tenfizi sağlayacaktır³⁸. Tanıma ve tenfiz için gerekli şartlar Sözleşme'nin 9 ve

³⁵ Örneğin yabancı boşanma kararları kişi hallerine ve aile durumlarına ilişkin olduğundan, bu kararların Türkiye'de kullanılırken apostil taşıması gerekmediği gibi, HMK'nın 224'üncü maddesi (1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) (Resmi Gazete: 02, 03, 04.07.1927/622, 623, 624) m. 296) ve Noterlik Kanunu'nun 191-192'nci maddelerinde yer alan düzenlemelere göre herhangi bir onay taşımasının gerekmediği yönünde bkz. DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 292.

³⁶ Resmi Gazete: 24.10.1988/19969. Sözleşmeye taraf ülkeler için bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü <<https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/milletlerarasi/No20.pdf>> (Erişim Tarihi: 09.07.2023).

³⁷ Resmi Gazete: 02.11.1999/23864. Sözleşmeye taraf ülkeler için bkz. Council of Europe <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=105>> (Erişim Tarihi: 10.07.2023).

³⁸ Türkiye merkezi makam olarak, Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğünü belirlemiştir (EKŞİ, Tanıma ve Tenfiz, s. 391).

10'uncu maddelerinde belirlenmiştir³⁹. Sözleşme'nin 16'ncı maddesinde, bu sözleşme bakımından hiçbir tasdik ve benzeri formalitenin istenmeyeceği belirtilmiştir.

- 1996 tarihli Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair Lahey Sözleşmesi⁴⁰: Sözleşme'nin 23'üncü maddesine göre, Sözleşmeye taraf bir devlette alınan koruma tedbiri kararı, Sözleşmeye taraf diğer devletlerde tanınacaktır. Sözleşme'nin 26'ncı maddesine göre kararın icrası için sözleşmeye taraf devlette tenfiz usulüne başvurulması gerekmektedir. Sözleşme'nin 52(1)'nci maddesinde, bu Sözleşme'nin, sözleşmeye taraf devletler aksini belirtmedikçe, taraf olunan hiçbir milletlerarası sözleşmeyi etkilemeyeceği belirtilmiştir. Sözleşme'nin 43'üncü maddesinde yer alan düzenlemeye göre ise bu Sözleşme kapsamındaki belgeler, tasdik veya benzer her türlü usulden muaftır.

Velayete ilişkin belirttiğimiz her iki Sözleşme bakımından bir karşılaştırma yapıldığında, 1996 tarihli Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair Lahey Sözleşmesinin gerek konu gerek kişi bakımından uygulama alanının 1980 tarihli Çocukların Velayetine

³⁹ Sözleşme'nin 8'inci maddesinde, Sözleşmede kararın tanınması veya tenfizi için öngörülen şartlar gerekmez karının yerine getirilmesi ile ilgili istisnai bir düzenleme yapılmıştır.

⁴⁰ Resmi Gazete: 22.05.2016/29719. Sözleşmeye taraf ülkeler için bkz. Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=70>> (Erişim Tarihi: 12.07.2023). Bu kapsamda şu hususu da ifade edelim ki, Sözleşme, konuyla ilgili daha önce yürürlüğe giren 1961 tarihli Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkisine ve Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşme'nin (Resmi Gazete: 21.02.1983/17966) uygulama alanının coğrafi bakımdan sınırlı kalması, tanıma ve tenfiz hükümlerinin yetersizliği, milletlerarası yetki ve uygulanacak hukuk konularındaki sorunlar nedeniyle (**ULUSU KARATAŞ**, Ayşe Elif, "Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair 1996 Tarihli Lahey Sözleşmesi ve Türk Milletlerarası Özel Hukukuna Etkisi", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 37, S. 2, 2017, s. 913) kabul edilmiştir. Sözleşmenin yürürlüğe girmesiyle, Türkiye bakımından Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkisine ve Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşme sadece Çin Halk Cumhuriyeti Macau Özel Bölgesi için uygulanabilecektir (**ULUSU KARATAŞ**, s. 913).

İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesine nazaran daha geniş, tanıma ve tenfize ilişkin hükümlerinin uygulanmasının daha kolay, öngördüğü sistemin ise daha anlaşılır olduğu görülmektedir⁴¹.

Çok taraflı sözleşmeler dışında ülkelerin aralarında yaptıkları iki taraflı sözleşmelerde de konuyla ilgili düzenlemeler yer almaktadır⁴². Bu kapsamda örneğin; Türkiye Cumhuriyeti ve Avusturya Cumhuriyeti'nin taraf oldukları Hukuk Usulüne Dair Lahey Sözleşmesine⁴³ Ek 16 Eylül 1988 Tarihli Sözleşme'nin⁴⁴ 15'inci maddesinde “Her iki ülkenin birinde bir mahkeme veya noterlik tarafından düzenlenen veya tasdik edilen evrakların diğer ülkede yeniden tasdik edilmesine gerek yoktur” hükmü yer almaktadır. Sözleşme kapsamında Avusturya mahkeme veya noterlerinin düzenlediği belgelerin onaylanması gerekmemektedir.

---

⁴¹ **ULUSU KARATAŞ**, s. 994.

⁴² Uygulamada mahkemeler, Türkiye'nin diğer devletlerle yaptığı iki taraflı anlaşmaları gözden kaçırabilmektedir (**TARMAN**, s. 78). Uygulamada çeşitli sorunlar yaşandığı, taraf olunan milletlerarası sözleşme hükümlerinin dikkate alınmadığı hakkında ayrıca bkz. **ŞİRİN**, Tolga/**ORCAN**, Necdet Umut, “İnsan Hakları Sözleşmelerinin İç Hukukta Uygulanmasının Önündeki Pratik Güçlükler: İlgili Uluslararası Normu Bulma ve Türkçeleştirme Sorunu”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 80, S. 1, 2022, s. 277.

⁴³ Resmi Gazete: 23.05.1972/14194.

⁴⁴ Resmi Gazete: 21.05.1991/20877.

Yine birçok ülke ile yapılan adli yardım sözleşmelerinde de, sözleşmeye taraf ülkelerden birinde yekili makamlar tarafından verilen belgelerde onay gerekliliği ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır⁴⁵. Onay gerekliliği ile ilgili düzenlemelere taraf olunan konsolosluk sözleşmelerinde de yer verildiği görülmektedir⁴⁶.

B. HMK Çerçevesinde Yabancı Resmî Belgelerin Onaylanması

Kanuni rejim itibarıyla yabancı resmi belgelerin Türk hukukunda onay usulü HMK'nın 224'üncü maddesinde düzenlenmiştir⁴⁷. İlgili hükme göre; "1) *Yabancı devlet makamlarınca hazırlanan*⁴⁸ *resmî belgelerin*⁴⁹,

⁴⁵ Konuyla ilgili adli yardım sözleşmelerinde yer alan düzenlemeler için bkz. Türkiye'nin; 12.04.1988 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Polonya Halk Cumhuriyeti arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardım Sözleşmesi" (m. 13); 06.06.1988 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi" (m. 13); 07.02.1990 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Kuveyt arasında Hukuki, Ticari ve Cezai işlerde Hukuki ve Adli İşbirliği Sözleşmesi" (m. 7); 02.11.1992 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi" (m. 12); 23.06.1994 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Özbekistan arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardım Sözleşmesi" (m. 14); 15.03.1995 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi" (m. 14) ; 04.04.1996 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardım Anlaşması" (m. 14); 06.05.1996 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Tacikistan Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardım Anlaşması" (m. 14); 17.07.1997 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması" (m. 8); 10.02.1999 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Hırvatistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari Konularda Adli işbirliği Anlaşması" (m. 12); 19.09.1999 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Litvanya Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardım Sözleşmesi" (m. 7); 23.11.2000 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Ukrayna Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma ve İşbirliği Anlaşması" (m. 13); 11.07.2001 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuriyeti arasında Hukuki ve Cezai Konularda Adli Yardım Sözleşmesi" (m.14).

⁴⁶ TAN DEHMEN, s. 227.

⁴⁷ GÜNGÖR, s. 342.

⁴⁸ Hazırlanan ifadesinin, düzenlenen veya onaylanan anlamına geldiği yönünde bkz. PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 9. Baskı, İstanbul 2021, s. 384-385.

⁴⁹ HMK'nın 223'üncü maddesinde, "yabancı dilde yazılmış belgeye dayanan tarafın, tercümesini de mahkemeye sunmak zorunda olduğu" kabul edilmiştir. Ayrıca maddenin 2'nci fıkrasında, "mahkemenin kendiliğinden veya diğer tarafın talebi üzerine, belgenin resmi tercümesini de isteyebileceği" belirtilmiştir. Yani mahkeme istemiş olmadıkça, çevirinin

Türkiye’de bu vasfı taşıması, belgenin verildiği devletin yetkili makamı⁵⁰ veya ilgili Türk konsolosluk makamı⁵¹ tarafından onaylanmasına⁵² bağlıdır. (2) Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerin yabancı resmî belgelerin tasdiki ile ilgili hükümleri saklıdır⁵³”. Düzenleme, konu ile ilgili önceki mülga HUMK 296’ncı madde hükmünün günümüz Türkçesine uyarlanmış şeklidir⁵⁴. Yürürlükteki kanunda ilgili düzenlemeye mülga HUMK’dan farklı olarak “belgeyi veren devletin yetkili makamı” ifadesi ilave edilmiş ve düzenlemeden Türk siyasi memurları ifadesi çıkarılmıştır. Bu kapsamda yeni düzenlemeyle Türk konsoloslukları yanında, belgenin verildiği devletin yetkili makamının onay vermesi de yeterli olmaktadır⁵⁵. Onayın “bu

---

resmî çeviri olması ya da doğruluğunun resmen tasdikli olması gerekmemektedir (UMAR, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 734).

⁵⁰ Bu ifadeyle apostil şerhi vermeye yetkili makamların kastedildiği yönünde bkz. ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel, Medenî Usul Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2021, s. 435.

⁵¹ Yabancı belgelerin doğruluğunun kontrolünde, ülkelerin diğer ülkelerdeki makamlarının, özellikle de konsolosluklarının görevlendirilmelerinin temelinde, konsoloslukların görev yaptıkları devletin idari yapılanmasını tanımaları, belgelerin doğruluğu konusunda daha kolay bir şekilde bilgi edinme imkânına sahip olmaları gibi nedenler bulunmaktadır (TAN DEHMEN, s. 236).

⁵² TBMM Adalet Komisyonu gerekçesinde, açıklığın sağlanması amacıyla, tasarıda yer alan ilgili düzenlemede, “onay şerhi” konulmasına ibaresinin, “onaylanmasına” şeklinde değiştirildiği belirtilmiştir (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/574), Dönem: 23 Yasama Yılı: 3 TBMM (S. Sayısı: 393); YILMAZ, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 1164, dn. 97; ÖZAYKUT, Salih/BELEÇ, Mehmet, Karşılaştırmalı-Açıklamalı-Şerhli ve Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 899).

⁵³ “Bu konudaki hükümler arasında çelişkiye yol açılmaması amacıyla milletlerarası sözleşmelere özel olarak vurgu yapılmıştır” (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/574), Dönem: 23 Yasama Yılı: 3 TBMM (S. Sayısı: 393)).

⁵⁴ Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/574), Dönem: 23, Yasama Yılı: 3 TBMM (S. Sayısı: 393). Mülga 1086 sayılı HUMK’un 296’ncı maddesinde ilgili düzenleme “*Ecnebi memlekette usulüne teofikan salahiyettar memurları tarafından tanzim veya tasdik kılınmış olan senetlerin mahallinde mer’i kanunlara mutabık olduğu mahalli Türkiye şebhenderi veya Türk siyasi memurları tarafından tasdik kılınmış ise resmi senet hüküm ve kuvvetinde addolunur. Bu suretle tasdik kılınmamış senetlerin delil teşkil edip etmeyeceği mahkemece takdir olunur. Mahkeme huzurunda ikrar olunan senetler resmi hükmündedir*” şeklinde idi.

⁵⁵ Mülga HUMK’un 296’ncı maddesinde, tasdik usulünden geçirilmemiş yabancı resmi belgelerin takdiri delil olarak kullanılabilmesine ilişkin düzenleme yer almaktaydı. Bu düzenlemenin karşılığına HMK’da yer verilmemiştir. Buna karşılık, HMK’nın

belge, devletin yetkili makamları tarafından yerel yasalara uygun olarak hazırlanmıştır” içeriğinde olduğu ifade edilmektedir⁵⁶. Düzenleme kapsamında onayın nasıl verileceği, geçerli olup olmadığı konu ile ilgili ülkenin iç mevzuatı ve uluslararası sözleşmeler dikkate alınarak değerlendirilecektir⁵⁷.

Şu hususu da belirtmek gerekir ki, Nüfus Hizmetleri Kanunu’nda (NHK)⁵⁸ yer alan hükümlerde de yabancı resmi belgelerde onay gerekliliğine değinilmektedir. Yabancı belgelerde, NHK’da değinilen onay gerekliliği HMK’nın 224’üncü maddesinde yer alan düzenleme kapsamında mevcut olmalıdır⁵⁹.

189(4)üncü maddesi uyarınca, “bir vakianın ispatı için gösterilen delilin caiz olup olmadığına mahkemece karar verileceği” kabul edilmiştir. Düzenlemede belgelerin delil vasfı taşıması onaylanmasına bağlıdır denilmediğinden, onaylanmamış belgelerin delil teşkil edip etmeyeceğine mahkeme karar verecektir (UMAR, s. 735; GÜNGÖR, s. 343). Bu noktada Alman hukukundaki uygulamaya da değinelim. Şöyle ki, Alman hukukunda konuyla ilgili düzenleme Alman Medeni Usul Kanunu’nda (Bundesministerium der Justiz: BMJ <<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>> (Erişim Tarihi: 18.07.2023)) yer almaktadır. Kanun’un 438(1)inci maddesine göre, yabancı bir makam veya kamu gücünü kullanan yabancı bir kişi tarafından düzenlendiği iddia edilen bir belgenin, kabul edilip edilmeyeceği, davanın koşullarına göre mahkeme tarafından belirlenecektir. Alman hukukunda, yabancı belgelerin, yargılamada doğrudan kullanılıp kullanılmayacağına veya çevirisinin istenip istenmeyeceğine hâkim takdir yetkisi çerçevesinde karar vermektedir (NART, Serdar, “Alman ve Türk Hukukunda Senetle İspatı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2007, 212-213). Kanun’un 438(2)inci maddesine göre ise böyle bir belgenin federal hükümetin bir konsolosu veya temsilcisi tarafından tasdik edilmesi, doğruluğunun kanıtı olarak yeterli olmaktadır.

⁵⁶ UMAR, s. 734. Bu kapsamda, belgedeki beyanların doğruluk derecesi bilinemeyeceğinden, bunların doğru olduğunun tasdiki gerekmemektedir (UMAR, s. 734).

⁵⁷ Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/574), Dönem: 23 Yasama Yılı: 3 TBMM (S. Sayısı: 393).

⁵⁸ Resmi Gazete: 29.04.2006/26153.

⁵⁹ Nüfus Hizmetleri Kanunu’nda yer alan düzenlemelerden biri, Kanun’un 15(6)inci maddesinde yer alan doğum bildirimini ile ilgilidir. Düzenlemelerden bir diğeri, Kanun’un 24’üncü maddesinde yer alan, yurt dışında Türk vatandaşlarının yaptığı evlenmelerin bildirimini ile ilgilidir. Diğer bir düzenleme ise Kanun’un 28(5)inci maddesinde yer alan çocuğun tanınmasının bildirimine ilişkindir. Nüfus Hizmetleri Kanunu’nda belirtilen doğum bildirimini, evlenme bildirimini, çocuğun tanınmasına ilişkin belgelerin HMK’nın 224’üncü maddesi çerçevesinde onaylanması gerekmektedir. Ayrıca şu hususu da ifade edelim ki, Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği’nde de (NHKUY) (Resmi Gazete: 09.05.2020/31122) onay gerekliliğinin aranmayacağına

B. MÖHUK Çerçevesinde Tanınması veya Tenfizi Talep Edilen Yabancı Kararların Onaylanması

Türk hukukunda yabancı kararlar, bu kararların tanıma veya tenfizi ile hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Türk mahkemelerinin tanıma kararı vermesiyle, ülkede yabancı kararın kesin hüküm etkisi⁶⁰; Türk mahkeme-

---

ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Bkz. Nüfus Hizmetleri Kanunu Uygulama Yönetmeliği m. 51, m. 59.

⁶⁰ **ARAT**, Tuğrul, “Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 1, 1964, s. 437; **ÖZBAKAN**, Işıl, Türk Hukukunda Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, İstanbul 1987, s. 18; **TİRYAKİOĞLU**, Bilgin, Yabancı Boşanma Kararlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, Ankara 1996, s. 15, 63; **AYBAY**, Rona/**DARDAĞAN**, Esra, Uluslararası Düzeyde Yasaların Çatışması (Kanunlar İhtilafı), 2. Baskı, İstanbul 2008, s. 293; **TEZGEL**, Mehmet, Türk Hukukunda Yabancı Boşanma Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, Ankara 2012, s. 39; **SARGIN**, Fügen/**ERTEN**, Rifat, “MÖHUK Hükümleri Dairesinde Tanınmanın Hukukî Niteliği, Usulü ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar: “Yeni Bir Düzenleme Yapma Gereği””, **UTTDER**, C. 3, S. 2, 2014, s. 46; **TÜTÜNCÜBAŞI**, Uğur, Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 105; **DOLUNAY**, Ayhan, Türk Hukukunda ve Kıbrıs Türk Hukukunda Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 27; **TAKAVUT**, İbrahim Doğan, Türkiye’nin Taraf Olduğu Milletlerarası Sözleşmeler Kapsamında Çocuklara İlişkin Verilen Adli ve İdari Kararların Doğrudan Tanınması, Günseli Özetekin Gelgel/Faruk Kerem Giray (Editörler), Milletlerarası Aile ve Çocuk Hukukuna İlişkin Seçilmiş Makaleler, İstanbul 2017, s. 194; **ŞENSÖZ MALKOÇ**, Ebru, Aile Hukukuna İlişkin Yabancı Kararların Tanınması, 1. Baskı, İstanbul 2017, s. 15; **NOMER**, Ergin, Milletlerarası Usul Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2018 (Milletlerarası Usul), s. 171; **CAN**, Hacı/**TUNA**, Ekin, Milletlerarası Usul Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2022, s. 316; **ÖZKAN**, Işıl/**TÜTÜNCÜBAŞI**, Uğur, Uluslararası Usul Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2020, s. 172; **AKINCI**, Ziya, Milletlerarası Özel Hukuk, 1. Baskı, İstanbul 2020, s. 187; **NOMER**, Ergin, Devletler Hususî Hukuku, 23. Baskı, İstanbul 2021 (Devletler Hususî), s. 508; **DOĞAN**, Vahit, Milletlerarası Özel Hukuk, 7. Baskı, Ankara 2021, s. 112 (Milletlerarası Özel); **ÇELİKEL/ERDEM**, s. 713; **ŞANLI**, Cemal/**ESEN**, Emre/**ATAMAN FİGANMEŞE**, İnci, Milletlerarası Özel Hukuk, 10. Baskı, İstanbul 2023, s. 642; **GÜNGÖR**, s. 308; **ÖZEL**, Sibel/**ERKAN**, Mustafa/**PÜRSELİM**, Hatice Selin/**KARACA**, Hüseyin Akif, Milletlerarası Özel Hukuk, 1. Baskı, İstanbul 2022, s. 714; **DOĞAN**, Vahit/**YILMAZ**, Alper Çağrı/**AYHAN İZMİRLİ**, Lale, Milletlerarası Özel Hukuk, 9. Baskı, Ankara 2023, s. 114. Türk hukuk doktrininde tanımın, kesinleşmiş mahkeme kararlarından hareketle tanımlandığı, ancak tanımın Türk pozitif hukuk kuralları tümüyle değerlendirildiğinde eksik kaldığı hakkında bkz. **SARGIN/ERTEN**, s. 46-52.

lerinin tenfiz kararı vermesiyle ise yabancı kararın icraî etkisi kabul edilmektedir⁶¹. MÖHUK'un 50 ila 58'inci maddelerinde yer alan hükümler tanıma ve tenfize ilişkindir.

Bilindiği üzere HMK'nın 224(1)'üncü maddesinde yabancı resmi belgelerin onaylanması ile düzenleme yer almaktadır. Ancak ilgili düzenlemede öngörülen usullerden birine uygun bir şekilde yabancı karar onaylanmış olsa bile Türkiye'de tanıma ya da tenfiz usulünden geçirilmediği kesin hüküm ve kesin delil olarak kabul edilmemektedir (MÖHUK m.58(1)(c))⁶².

MÖHUK'un 55'inci maddesine göre, tanıma ve tenfiz talebi ile açılan davalar, taraf teşkili suretiyle basit yargılama usulü hükümlerine göre görülmektedir⁶³. MÖHUK'un 52'nci maddesinde, tenfiz isteminin karşı

⁶¹ ARAT, s. 426; TİRYAKİOĞLU, s. 15; UYANIK ÇAVUŞOĞLU, Ayfer, Türk Milletlerarası Özel Hukukunda Boşanma, 1. Baskı, İstanbul 2006, s. 77; AYBAY/DARDAĞAN, s. 293; TEZGEL, s. 39; GÜVEN, s. 27; DOLUNAY, s. 30; TAKAVUT, s. 198; NOMER, Milletlerarası Usul, s. 175; CAN/TUNA, s. 321; ÖZKAN/TÜTÜNCÜBAŞI, s. 172; AKINCI, s. 185-186; NOMER, Devletler Hususî, s. 511; DOĞAN, Milletlerarası Özel, s. 113; ÇELİKEL/ERDEM, s. 713; GÜNGÖR, s. 288; ÖZEL/ERKAN/PÜRSELİM/KARACA, s. 714-715; ŞANLI/ESEN/ATAMAN FİGANMEŞE, s. 643; DOĞAN/YILMAZ/AYHAN İZMİRLİ, s. 114.

⁶² GÜNGÖR, s. 343.

⁶³ HMK'nın 317(3)'üncü maddesinde yer alan düzenleme çerçevesinde tanıma ve tenfiz talebi ile açılacak davalarda geçerli olan basit yargılama usulü gereğince, "tarafklar cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi" veremezler. Yine HMK'nın 319'uncu maddesi gereği, "iddianın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı dava açılmasıyla; savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar". Ancak tanıma ve tenfiz talebi ile açılan davalarda taraflar arasında vakıalar ve hukuki meselelere ilişkin tartışma, davalının tenfiz şartlarının mevcut olmadığını iddiasından sonra ortaya çıkmaktadır (AKINCI, s. 219). Bu kapsamda basit yargılama usulü tarafların menfaatine aykırı görülerek, bu usulün tenfiz için açılan davaların niteliğine uygun olmadığı kabul edilmektedir (TARMAN, s. 77). Bu noktada tanıma ve tenfiz talebi ile açılan davalarda davacının, davalının olası tanıma ve tenfiz itirazlarını baştan tahmin etmesi, dava dilekçesinde tahmini itirazlara peşinen cevap vermek zorunda kalması hukuken makul görülmemekte, bu durumun hukuki dinlenilme hakkını zedeleyici nitelikte olduğu belirtilmektedir (ŞANLI, Cemal, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 7. Baskı, İstanbul 2019, s. 264; TARMAN, s. 77). Uygulamada tarafların beyan dilekçesi adı altında dilekçe verdiği, mahkemelerin de bu dilekçeleri dikkate aldığı yönünde bkz. ŞANLI, s. 264; TARMAN, s. 77.

tarafın sayısı kadar örneğin ekli olduğu dilekçe ile yapılacağı belirtilerek, dilekçede yer alması gerekli unsurlar tespit edilmiştir⁶⁴.

MÖHUK'un 53'üncü maddesinde ise tenfiz dilekçesine eklenecek belgeler, bu belgelerde gerekli onay zorunluluğu ile belirlenmiştir⁶⁵. İlgili hükümde, "(1) Tenfiz dilekçesine aşağıdaki belgeler eklenir: a) Yabancı mahkeme ilâmının o ülke makamlarınca usulen onanmış aslı veya ilâmı veren yargı organı tarafından onanmış örneği⁶⁶ ve onanmış tercümesi b) İlâmın kesinleştiğini

⁶⁴ HMK'nın 119'uncu maddesine göre dava dilekçesinde, "a) Mahkemenin adı. b) Davacı ile davalının adı, soyadı ve adresleri. c) Davacının Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası. ç) Varsa tarafların kanuni temsilcilerinin ve davacı vekilinin adı, soyadı ve adresleri. d) Davanın konusu ve malvarlığı haklarına ilişkin davalarda, dava konusunun değeri. e) Davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakiaların sıra numarası altında açık özetleri. f) İddia edilen her bir vakianın hangi delillerle ispat edileceği. g) Dayanılan hukuki sebepler. ğ) Açık bir şekilde talep sonucu. h) Davacının, varsa kanuni temsilcisinin veya vekilinin imzası", hususları mevcut olmalıdır. MÖHUK'un 52'nci maddesine göre ise tenfiz dilekçesinde, "a) Tenfiz isteyenle, karşı tarafın ve varsa kanunî temsilci ve vekillerinin ad, soyad ve adresleri. b) Tenfiz konusu hükmün hangi devlet mahkemesinden verilmiş olduğu ve mahkemenin adı ile ilâmın tarih ve numarası ve hükmün özeti. c) Tenfiz, hükmün bir kısmı hakkında isteniyorsa bunun hangi kısım olduğu", hususları yer alır. 2675 sayılı MÖHUK döneminde MÖHUK'da belirtilmemiş hususlar hakkında genel hükümlerin uygulanacağı belirtilmekteydi (UYANIK ÇAVUŞOĞLU, s. 64). Yürürlükteki 5718 sayılı MÖHUK döneminde de MÖHUK'da belirtilmeyen hususların da HMK'nın 119'uncu maddesi gereğince dava dilekçesinde bulunması gerektiği kabul edilmektedir (ŞENSÖZ MALKOÇ, s. 681; ÖZEL/ERKAN/PÜRSELİM/KARACA, s. 765).

⁶⁵ Mülga HUMK'un 539'uncu maddesinde, "tenfize karar verilmesini talep eden taraf vereceği arzuhale aşağıdaki vesikalari rapteder: 1-Hükmü veren ecnebi mahkeme tarafından usulen tasdik edilmiş olan ilâmın aslı ve musaddak tercümesi, 2-Hükmü veren ecnebi mahkeme kalemi tarafından musaddak ve hükmün kaziyei muhkeme teşkil etmiş olduğunu mübeyyin vesika veya şerh ile bunların musaddak tercümeleri" şeklinde düzenleme yer almaktaydı. Belirttiğimiz hükümlerin yürürlükten kaldırıldığı mülga 2675 sayılı MÖHUK'un 37'nci maddesinde ise "Tenfiz dilekçesine aşağıdaki belgeler eklenir: a)Yabancı mahkeme ilâmının o ülke makamlarınca usulen onanmış aslı ve onanmış tercümesi, b) İlâmın kesinleştiğini gösteren ve o ülke makamlarınca usulen onanmış yazı veya belge ile onanmış tercümesi" şeklinde düzenleme yapılmıştı. Düzenlemenin gerekçesinde, yabancı ilâmın ve bunun kesinleştiğini gösteren belgenin onanmış, Türkçeye tercüme edilmiş ve bu tercümenin de yetkili Türk makamları tarafından onanmış olması gerektiği belirtilmiştir. Bkz. MÖHUK 37'nci madde gerekçesi Türkiye Büyük Millet Meclisi <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANA-NAK/MGK/_d01/c007/mgk_01007105ss0408.pdf> (Erişim Tarihi: 15.07.2023).

⁶⁶ MÖHUK'un 53'üncü madde gerekçesinde, "uygulamada ilâmın aslının bazı yabancı devlet mahkemelerince vermediği göz önüne alınarak ilâmı veren mahkeme tarafından onanan örneğinin de tenfiz dilekçesine eklenmesinin yeterli olacağını kabul edildiği" belirtilmiştir.

gösteren ve o ülke makamlarınca usulen onanmış yazı veya belge⁶⁷ ile onanmış tercümesi” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

MÖHUK’un 53’üncü maddesinde yer alan düzenlemede tenfiz dilekçesi ifadesi kullanılmıştır. Bilindiği üzere, yabancı ülke mahkemelerinden verilen kararlar bu kararların Türkiye’de tenfizi ile hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Ancak yabancı ülke mahkemelerinden verilen kararların Türkiye’de tanınması ile de hüküm ve sonuç doğurması mümkündür. MÖHUK’un 52 ve 53’üncü maddelerinde yer alan hükümler, yalnızca yabancı mahkeme kararının tenfizi talep edildiğinde değil, yabancı mahkeme kararının tanınması talep edildiğinde de dikkate alınacaktır⁶⁸.

Belirttiğimiz üzere, tanıma veya tenfiz talebine konu yabancı karardaki onayın, kararın aslı verilecekse o ülke makamlarınca usulen onanması, eğer karar örneği verilecekse ilamı veren yargı organı tarafından onanması gerektiği kabul edilmektedir. Yabancı mahkeme kararının onaylı aslı veya örneğinde, kararı veren hâkimin imzasının bulunması gerekli görülmemektedir⁶⁹. Bazı ülkelerde hâkimin imzasını taşıyan karar aslı dosyasında kalmakta, karar örneği ise mahkemelerin resmi belgelerini düzenleyip onaylamaya yetkili görevli müdür tarafından imzalanarak onaylanmaktadır⁷⁰. Bu kapsamda kararın verildiği ülkenin usul yasa-

---

Düzenleme kapsamında, ilamı veren yargı organı tarafından onay, yeterli kabul edilecektir.

⁶⁷ “Yabancı boşanma kararının kesinleştiğine ilişkin yazının Belediye Nüfus İşlemleri Dairesi tarafından verildiğine ilişkin” Yargıtay kararı için bkz. Y. 2. HD, 11.07.2005, E. 2005/8851, K. 2005/11058 (ÖZÜĞÜR, Ali İhsan, Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları, 3. Baskı, Ankara 2008, s. 1268; GÜVEN, s. 181, dn. 418). Yabancı mahkeme ilamının kesinleştiğine ilişkin şerhin, mahkeme kararından ayrı bir belgede yer alıyorsa, bu belgenin Türk konsoloslğu tarafından onaylanması veya apostille şerhi taşıması gerektiği yönünde bkz. GÜVEN, s. 181; EKŞİ, Tanıma ve Tenfiz, s. 165.

⁶⁸ GÜVEN, s. 181; EKŞİ, Nuray, Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Miras Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2013 (Milletlerarası Miras), s. 104-105; KÖLE, Mehmet, “Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanıma ve Tenfizinde Usul”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 34, 2016, s. 68.

⁶⁹ DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 286.

⁷⁰ DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 286.

larına göre karar aslını onamaya veya örneğini onamaya yetkili görevlinin imza ve mührünün mevcut olması yeterli olacaktır⁷¹. Uygulamada da kabul bu yöndedir⁷².

Yine belirttiğimiz üzere yabancı kararların mahkemeye sunulan tercümelerinin de onanmış olması gerekmektedir. Tercümelerin onanmış olmasından bu belgelerin kim tarafından tercüme edildiği ya da tercüme eden kişinin kimliğinin onaylanması anlaşılır⁷³. Yetkili Türk makamlarının yabancı mahkeme kararının Türkçe tercümesini, onaylamış olması gerekmektedir⁷⁴. Bu kapsamda tercümede bulunması gereken onay, noter veya konsolosluk tarafından yapılmalıdır⁷⁵. Eğer tercüme Türkiye’de yaptırılmışsa noterler, yurt dışında yaptırılmışsa Türk konsolosları, tercümenin yeminli tercümanlar tarafından yapıldığını onaylayacaktır⁷⁶. Konuyla ilgili Yargıtay kararlarında da tercümede noter veya Türk konsolosluğu onayı bulunması gerektiği kabul edilmektedir⁷⁷. Ülkemizde yeminli çeviri ve noterliğe ilişkin uygulamalar çeviri gerekliliğinin fazla his-

⁷¹ DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 286.

⁷² Yabancı kararda hâkimin imzası bulunmamasının kararı asıl olmaktan çıkarmayacağı hakkında karar örneği için bkz. Y. 2. HD, 08.12.2014, E. 2014/17694, K. 2014/25089, Kazancı Hukuk Otomasyon <<https://lib.kazanci.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 02.08.2023).

⁷³ DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 284.

⁷⁴ TİRYAKİOĞLU, s. 88.

⁷⁵ UYANIK ÇAVUŞOĞLU, s. 65; ŞENSÖZ MALKOÇ, s. 689; DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 289; AKINCI/DEMİR GÖKYAYLA, s. 66-67. Belgeler noter ya da başkonsolosluk onaylı değilse 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi’ne göre, bu sözleşmeye taraf ülkelerden alınan yabancı belgenin apostil şerhli olması gerektiği kabul edilmektedir (DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 290; AKINCI/DEMİR GÖKYAYLA, s. 66-67).

⁷⁶ GÜVEN, s. 183; DOĞAN, Milletlerarası Aile, 284.

⁷⁷ Y. 2. HD, 08.12.2014, E. 2014/17694, K. 2014/25089; Y. 2. HD, 21.03.2019, E. 2018/4655, K. 2019/3209, İçtihat LEXPERA <<https://www.lexpera.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 14.07.2023). Mülga MÖHUK döneminde de aynı yönde karar örneği için bkz. Y. 2. HD, 05.04.2004, E. 2004/3261, K. 2004/4229; Y. 2. HD, 19.04.2004, E. 2004/4017, K.2004/4905, Kazancı Hukuk Otomasyon <<https://lib.kazanci.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 02.08.2023). Ayrıca uygulamada çevirilerin yeminli çevirmenlerin imza ve mührünü taşıyan örneklerinin mahkemeye sunulduğu, bunun yanlış olduğu hakkında bkz. DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 289.

sedilmediği eski tarihli Noterlik Kanunu ve ilgili Kanunun Yönetmeliğinde yer alan hükümlere göre yapılmaktadır⁷⁸. Bu nedenle de yeminli tercümanların yaptıkları tercüme yeterli görülmemektedir⁷⁹.

MÖHUK'un 53'üncü maddesine göre, dava dilekçesine eklenmesi gerekli belgelerin eklenmeden dava açılması halinde, nasıl hareket edilmesi gerektiğine ilişkin düzenleme yapılmamıştır. Bu durum bir usuli eksiklik teşkil etmektedir. MÖHUK'da hüküm bulunmayan hallerde, bu kanuna göre genel kanun niteliğinde olan HMK uygulanacaktır⁸⁰. Dilekçeye eklenmesi gerekli belgelerin eklenmemiş olması halinde, bu belgeler aynı zamanda delil niteliğinde olduğundan, hâkim eksik belgelerin tamamlanmasını isteyebilecektir⁸¹. Böyle bir durumda HMK'nın 119(2)'uncu maddesi kapsamında davacıya süre verilmesi gerekmektedir⁸².

II. MEVZUATIMIZDA YABANCI RESMÎ BELGELERİN ONAYLANMASI İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfizinde usule ilişkin çeşitli problemler ortaya çıkabilmektedir⁸³. Bununla birlikte çoğu kez ya-

⁷⁸ Noter tarafından, yabancı dil belgesi veya diploma göz önünde tutularak, adayın yeminli çeviri yapabileceğine kanaat getirilip, yemin zaptı düzenlenerek yeminli tercüman unvanının kazandırılması, noter tarafından belgelerin onaylanması eleştirilmektedir (UYSAL, Nazan Müge, "Çevirilerin Resmi Olarak Onaylanması: Ülkemizde Yeminli Tercümanlık Müessesesi ve Dünyadaki Yeminli/Tasdikli Çeviri Uygulamaları Üzerine Genel Bir Değerlendirme", RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 18, 2020, s. 722).

⁷⁹ Resmi belgelerin tercümesinin yeminli tercümanlar tarafından yapılmasının hukuki terimin karşılığının yanlış çevrilmesine, yargılamanın uzamasına ve yargılamanın eksik yapılmasına neden olduğu yönünde bkz. TARMAN, s. 79.

⁸⁰ DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 287; GÜVEN, s. 204; ŞANLI, s. 267; CAN/TUNA, s. 373.

⁸¹ NOMER, Devletler Hususî, s. 555.

⁸² DOĞAN, Milletlerarası Aile, s. 286; GÜVEN, s. 204; DOLUNAY, s. 119; ŞANLI, s. 267; CAN/TUNA, s. 373; TARMAN, s. 78; KÖLE, s. 71. Y. 2. HD, 08.03.2005, E. 2004/17017, K. 2005/3506; Y. 2. HD, 26.11.2008, E. 2008/12894, K. 2008/16050; Y. 2. HD, 08.12.2014, E. 2014/17694, K. 2014/25089; Y. 2. HD, 21.03.2019, E. 2018/4655, K. 2019/3209; Y. 2. HD, 08.04.2019, E. 2019/2302, K.2019/4163, İçtihat LEXPERA <<https://www.lexpera.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 14.07.2023).

⁸³ Bu problemlere ilişkin bkz. TARMAN, s. 75.

bancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizinde usule ilişkin konularda ortaya çıkan problemlerin çözümlerine ilişkin kanunlarda, yargı kararlarında ve doktrinde yeknesak çözüm önerilerinin mevcut olmadığı görülmektedir⁸⁴. Çözüm önerisinin bulunmadığı konulardan birisi de yabancı ülke mahkemelerinden verilen kararlarda bulunması gereken onayla ilgilidir. Bu bağlamda özellikle konuyla ilgili milletlerarası sözleşmeler, MÖHUK'un 53'üncü maddesi ve HMK'nın 224'üncü maddesinin yorumu, sorun ortaya çıkaracak niteliktedir.

A. Milletlerarası Sözleşme Hükümlerinin MÖHUK'un 53'üncü Maddesi ve HMK'nın 224'üncü Maddesi ile İlişkisi

MÖHUK ve HMK'nın ilgili hükümlerinde milletlerarası sözleşmelerin önceliği kabul edildiğinden, konuyla ilgili taraf olunan milletlerarası sözleşmelerde yer alan hükümler, MÖHUK'un 53'üncü maddesi ve HMK'nın 224'üncü maddesi açısından öncelikle dikkate alınacaktır. Bu kapsamda taraf olunan milletlerarası sözleşmelerle, MÖHUK'un 53'üncü maddesi ve HMK'nın 224'üncü maddesinde öngörülen onay gerekliliği yerine bir onay gerekliliği aranabileceği gibi, ilgili düzenlemelerde öngörülen onay gerekliliğinin kaldırılması da söz konusu olabilecektir.

B. MÖHUK'un 53'üncü Maddesinin HMK'nın 224'üncü Maddesi ile İlişkisi

Tanınması ya da tenfizi talep edilen yabancı kararda bulunması gereken onaylar MÖHUK'un 53'üncü maddesinde belirtilmektedir. Yabancı resmi belgelerin Türk hukukunda resmi belge olarak kabulü için gerekli onaylar ise HMK'nın 224'üncü maddesinde düzenlenmektedir. Ancak yabancı resmi belgelerin MÖHUK'un 53'üncü maddesi çerçevesinde onaylanmasına ilişkin hükümler ile HMK'nın 224'üncü maddesi çerçevesinde onaylanmasına ilişkin hükümler birbiriyle uyumlu değildir.

Bu noktada ilk olarak tanınması ya da tenfizi talep edilen yabancı kararda bulunması gereken onaylara dair doktrindeki görüşlere değineceğiz. Daha sonra konuyla ilgili karar örneklerini inceleyeceğiz. Son olarak değerlendirmelerimize yer vereceğiz.

a. MÖHUK'un 53'üncü Maddesinin HMK'nın 224'üncü Maddesi ile İlişisine Dair Görüşler

MÖHUK'un 53'üncü maddesinde, tanıma veya tenfiz talebine konu yabancı kararın Türk konsoloslugu tarafından onaylanmış olması ya da üzerinde apostil bulunması şartı açıkça aranmamaktadır⁸⁵. HMK'nın 224'üncü maddesinde öngörülen usulen onama ile MÖHUK'un 53'üncü maddesinde belirtilen usulen onama birbirinden farklıdır⁸⁶. Bu noktada yabancı mahkeme kararının Türk konsolosluğunca onaylanması ya da apostil taşıması zorunluluğu MÖHUK'un 53'üncü maddesinden kaynaklanmamaktadır⁸⁷.

Doktrinde bir görüşe göre, yabancı mahkeme kararının usulen onanmış olup olmadığı konusu MÖHUK'un 53'üncü maddesinde açıkça belirtilmemekle beraber Türk hukukuna göre tespit edilecektir⁸⁸. Bu kapsamda tanıma veya tenfiz talebine konu yabancı kararın hem MÖHUK'un 53'üncü maddesi hem de HMK'nın 224'üncü maddesi çerçevesinde onaylanmış olması gerektiği belirtilmektedir⁸⁹. Aynı yönde bir başka görüşün, HMK kapsamında, belgenin verildiği devletin, belgeye resmiyet kazandırmak için onay yetkisi verdiği makamın onayını ayrık tuttuğunu görmekteyiz. Bu görüşe göre yabancı kararın aslı veya kararı veren mahkeme yetkilisinin imzasını taşıyan karar örneğine HMK'nın 224'üncü maddesinde yer alan düzenleme gereği kararın verildiği ülkedeki Türk konsolosluğunca tasdik şerhi veya kararın verildiği ülke 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi'ne taraf ise o ülkenin yetkili makamlarınca apostil şerhi konulması gerekmektedir⁹⁰. Bu çerçevede belgenin verildiği devletin, belgeye resmiyet kazandırmak için onay yetkisi verdiği makamın (noter, avukat vb) onaylaması da yeterli kabul edilmekteyken, onay veren makamın o devletin yetkili makamı olup olmadığının tespiti sorun doğurduğundan uygulamada bu onama usulünün kullanılmadığı ifade edilmektedir⁹¹.

⁸⁵ EKŞİ, Tanıma ve Tenfiz, s. 160.

⁸⁶ TAN DEHMEN, s. 246-247; EKŞİ, Tanıma ve Tenfiz, s. 164.

⁸⁷ EKŞİ, Tanıma ve Tenfiz, s. 164.

⁸⁸ TÜTÜNCÜBAŞI, s. 221; ÖZKAN/TÜTÜNCÜBAŞI, s. 224.

⁸⁹ TAN DEHMEN, s. 247; GÜVEN, s. 181-182; KÖLE, s. 69-70; DOLUNAY, s. 117-118.

⁹⁰ ŞENSÖZ MALKOÇ, s. 688-689.

⁹¹ ŞENSÖZ MALKOÇ, s. 688, dn. 1623.

b. MÖHUK'un 53'üncü Maddesinin HMK'nın 224'üncü Maddesi ile İlişisine Dair Karar Örnekleri

Belirttiğimiz üzere tanıma ya da tenfizi talep edilen yabancı mahkeme kararının örneğinin de yeterli olacağına ilişkin getirilen istisna dışında MÖHUK'un 53'üncü maddesinde yer alan hüküm, mülga 2675 sayılı MÖHUK'un 37'nci maddesinde yer alan hüküm ile aynıdır. Konuyla ilgili HMK'da yer alan hükmün mülga HUMK'da yer alan düzenlemeden farkı ise HUMK'da onayın "Türkiye şebhenderi veya Türk siyasi memurları" tarafından yapılabileceğine ilişkin düzenlemenin, HMK ile "belgenin verildiği devletin yetkili makamı veya Türk konsolosluk makamı" tarafından yapılabileceğine ilişkin düzenleme ile değiştirilmiş olmasıdır. Bu nedenle mülga 2675 sayılı MÖHUK dönemindeki uygulamalar da değerlendirmelerimiz açısından önem taşımaktadır.

Mülga 2675 sayılı MÖHUK döneminde tenfiz talebine ilişkin Yargıtay tarafından verilen bir kararda, "*yabancı kararın MÖHUK'un 37'nci maddesi çerçevesinde onaylanması gerektiği, 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi'ne göre onay şerhinin belgenin verildiği devletin yetkili makamlarınca karara işletilmesi gerektiği*" belirtilmiştir⁹². Yine Yargıtay tarafından, tanınması talep edilen yabancı bir mahkeme kararında, "*kararın verildiği devletin yetkili makamlarının onayının bulunmadığı karar aslına 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi'nde belirtilen şekilde belgenin verildiği devletin yetkili makamlarınca tasdik şerhinin verdirilmesi gerektiği, bu eksiklik tamamlandıktan sonra işin esasının inceleneceği*" ifade edilmiştir⁹³. Yargıtay tarafından verilen bir başka kararda ise MÖHUK'un 37'nci maddesinde aranan koşulların gerçekleştiğini ayrıca apostil şerhinin aranmasına gerek olmadığı belirtilmiştir⁹⁴.

5718 sayılı MÖHUK döneminde konuyla ilgili Adana Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi tarafından, HMK'nın 224'üncü madde hükmü belirtilmiş, ardından tanıma ve tenfize konu olan yabancı mahkeme kararının 1961 tarihli La Haye Sözleşmesine taraf olmayan bir devletten verildiğinde karara apostil şerhi işlenmesi mümkün olmadığından

⁹² Y. 3. HD, 28.09.2006, E. 2006/10403, K. 2006/11806, İçtihat LEXPERA <<https://www.lexpera.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 13.07.2023).

⁹³ Y. 2. HD, 08.03.2005, E. 2004/17017, K. 2005/3506, Kazancı Hukuk Otomasyon <<https://lib.kazanci.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 03.08.2023).

⁹⁴ Y. 2. HD, 17.07.2006, E. 2006/4582, K. 2006/11050, Kazancı Hukuk Otomasyon <<https://lib.kazanci.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 02.08.2023).

bu işlemin aranmayacağı bu belgelerin Türkiye'de bu vasfı taşımasının, ilgili devletin yetkili makamı veya ilgili Türk Konsolosluk makamı tarafından onaylanmasına bağlı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca kararda tenfiz ve tanınması istenen yabancı mahkeme kararının o ülke makamlarınca usulen onanmış aslı veya ilamı veren yargı organı tarafından onanmış örneğinin sunulmasının yasal olarak zorunlu olduğu ifade edilmiştir⁹⁵. Konuyla ilgili Yargıtay tarafından verilen bir kararda, MÖHUK'un 53'üncü madde hükmü belirtilip, yabancı kararın, kararı veren yargı organı tarafından onanmış örnek olmayıp, fotokopi olduğu ayrıca kararda 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi hükümleri uyarınca bulunması gereken apostil şerhi bulunmadığı, kararı veren yargı organı tarafından onanmış olmayan ve apostil şerhini de taşımayan fotokopi belgeye dayanılarak hüküm kurulamayacağı, belirtilmiştir⁹⁶. Başka bir kararda Yargıtay, dosyada tenfiz istenen kararın kesinleşme şerhini gösterir apostil şerhli aslı ve onanmış örneğinin bulunmadığı, apostil şerhi eksikliğinin tamamlanması için verilen sürede bu eksiklik tamamlanmadığından MÖHUK'un 54'üncü maddesinde yer alan tenfiz şartlarının sağlanmadığı değerlendirilmesinde bulunarak, davanın reddine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir⁹⁷. Yine Yargıtay tarafından verilen birçok kararda, yabancı mahkeme kararının HMK'nın 224'üncü maddesine göre onaylanması gerekliliği belirtilerek, 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi'ne taraf ülkeler bakımından yabancı kararın apostil şerhi taşıması aranmakta, yabancı kararda apostilin (tasdik şerhi) bulunmadığı durumda bu eksikliğin ta-

⁹⁵ Adana Bölge Adliye Mahkemesi 6. HD, 15.03.2019, E. 2018/735, K. 2019/241, İçtihat LEXPERA <<https://www.lexpera.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 21.07.2023).

⁹⁶ Y. 2. HD, 20.07.2011, E. 2010/22330, K. 2011/12754, Kazancı Hukuk Otomasyon <<https://lib.kazanci.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 02.08.2023).

⁹⁷ Y. 13. HD, 19.12.2019, E. 2019/5612, K.2019/12850, Kazancı Hukuk Otomasyon <<https://lib.kazanci.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 02.08.2023).

mamlanmasından sonra işin esasının incelenmesi gerektiği kabul edilmektedir⁹⁸. Belirttiğimiz Yargıtay kararlarından birinin⁹⁹ karşı oy yazısında dikkat çekilen hususun da vurgulanması yerinde olacaktır. Kararda yer alan karşı oy yazısı aynen şu şekildedir; “*Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuna uygun sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir yanlışlık görülmemesine göre, yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle tanıma ve tenfiz istenen yabancı mahkeme kararının dosya arasına sunulan yabancı mahkeme ilamının o ülke makamlarınca usulen onanmış aslı veya ilam veren yargı organı tarafından onanmış örneği ve onanmış tercümesi ile ilamın kesinleştiğini gösteren ve o ülke makamlarınca usulen onanmış yazı ve belge ile onanmış tercüme belgelerinin 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunu’nun 53. maddesine uygun olduğu, ayrıca “apostil” şerhine gerek bulunmadığının anlaşılmasına göre usul ve kanuna uygun olan hükmün onanması gerektiği düşüncesiyle sayın çoğunluğun bozma kararına katılmıyoruz*”¹⁰⁰.

c. MÖHUK’un 53’üncü Maddesinin HMK’nın 224’üncü Maddesi ile İlişkisinin Değerlendirilmesi

Yabancı mahkeme kararı HMK’nın 224’üncü maddesine göre, onaylanmış ise resmi belge vasfını kazanır¹⁰¹. Türkiye’de resmi belge vasfını kazanmakla, Türk resmi makamlarının düzenlediği resmi belgenin ispat gücüne sahip olur¹⁰². Resmi belge olarak ispat gücüne sahip olmakla birlikte, resmi belge olarak da icra takibine konulabilir¹⁰³.

⁹⁸ Y. 2. HD, 20.01.2014, E. 2013/8397, K. 2014/960; Y. 2. HD, 12.03.2014, E. 2013/22910, K. 2014/5461; Y. 2. HD, 11.06.2015, E. 2015/5482, K. 2015/12450; Y. 2. HD, 10.03.2016, E. 2016/2957, K. 2016/4699; Y. 2. HD, 31.03.2016, E. 2016/5132, K. 2016/6444; Y. 2. HD, 31.03.2016, E. 2016/3788, K. 2016/6447; Y. 2. HD, 31.03.2016, E. 2016/4424, K. 2016/6448; Y. 2. HD, 31.03.2016, E. 2016/4563, K. 2016/6450; Y. 2. HD, 19.10.2017, E.2016/19179, K. 2017/11401; Y. 2. HD, 19.10.2017, E. 2016/21735, K. 2017/11391, İçtihat LEXPERA <<https://www.lexpera.com.tr/>> (Erişim Tarihi: 03.03.2023).

⁹⁹ Y. 2. HD, 20.01.2014, E. 2013/8397, K. 2014/960, Yargıtay Karar Arama <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (Erişim Tarihi: 03.03.2023).

¹⁰⁰ 102’nci dipnotta belirttiğimiz Yargıtay kararlarından, 2. HD, 12.03.2014, 22910/5461, kararında da, “*usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun kararına katılmadığı yönünde*” karşı oy yazısı bulunmaktadır.

¹⁰¹ EKŞİ, Tanıma ve Tenfiz, s. 165.

¹⁰² NOMER, Devletler Hususî, s. 411.

¹⁰³ EKŞİ, Tanıma ve Tenfiz, s. 165.

Tanıma veya tenfiz talebiyle mahkemeye müracaat edildiğinde, yabancı mahkeme kararına resmiyet kazandırmayı sağlamak değil, yabancı mahkeme kararının mahkeme kararı olarak hüküm ve sonuç doğurmasını sağlamak amaçlanmaktadır¹⁰⁴. Yabancı mahkeme kararının kesin hüküm etkisinin kabulü için, kararın MÖHUK'un 53'üncü maddesinde belirtilen yetkili makamların onayını taşıması gerekmektedir.

MÖHUK'un 53'üncü maddesinde, tanınması veya tenfizi talep edilen yabancı kararın ilgili hüküm çerçevesinde onaylanmış olması gereklidir. Uygulamada ve doktrinde genel olarak yabancı kararın HMK'nın 224'üncü maddesi çerçevesinde de onaylanması gerektiği belirtilmektedir. Ancak ilgili düzenlemelerde yer alan ifadeler yeterince açık değildir. Aynı zamanda bu düzenlemeler birbiriyle uyumlu olmadığı gibi, düzenlemelerde yer alan ifadeler arasında da uyum sorunu vardır.

İlk olarak şu hususu belirtelim ki, HMK ve MÖHUK'ta yer alan "yabancı ülke makamı" ifadesi farklı şekilde yorumlanmaya müsaittir. Bu ifade "yabancı ülkenin onay vermeye yetkili herhangi bir makamı" olarak anlaşılacağı gibi, "apostil şerhi vermeye yetkili makamı" olarak da anlaşılabilir. Bu ifadenin "yabancı ülkenin onay vermeye yetkili herhangi bir makamını" ifade ettiğini düşünelim. Bu durumda da konuyla ilgili dikkate alınacak ilk kanuni düzenleme kapsamında farklı sonuçlara ulaşılabilecektir. Örneğin, yabancı kararın tanıma veya tenfizi talep edildiğinde hâkimin kararda ilk olarak HMK kapsamında onay gerekliliğinin sağlanmış olup olmadığına ilişkin yapacağı değerlendirme ile MÖHUK kapsamında onay gerekliliğinin sağlanmış olup olmadığına ilişkin yapacağı değerlendirme, yabancı kararda bulunması gerekli onayların farklılığına neden olacaktır.

Konuyu öncelikle HMK, daha sonra MÖHUK kapsamında değerlendirelim. Bu noktada yabancı kararın aslı mahkemeye verilerek tanıma ya da tenfiz talep edildiğinde; yabancı kararın aslı, kararın verildiği ülke yetkili makamı tarafından onaylı ise bu onay, MÖHUK'un 53'üncü maddesi çerçevesinde onay gerekliliğini de karşılamaktadır. Eğer yabancı kararın aslı Türk konsolosluk makamı tarafından onaylı ise karar aslının ayrıca MÖHUK'un 53'üncü maddesi çerçevesinde kararın verildiği ülke yetkili makamı tarafından da onaylanması gerekmektedir. Bilindiği üzere 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi'ne taraf ülkeler bakımından apostil şerhi,

¹⁰⁴ EKŞİ, Tanıma ve Tenfiz, s. 165.

Türk konsolosluk makamı onayı yerine geçmektedir. Yabancı kararın aslı apostil şerhi taşıyorsa, bu onay MÖHUK'un 53'üncü maddesi çerçevesinde de onay gerekliliğini sağlamaktadır. Yabancı kararın örneği mahkemeye verilerek tanıma ya da tenfiz talep edildiğinde; yabancı karar örneği, kararın verildiği ülke yetkili makamı tarafından onaylı, bu onay da yabancı kararın verildiği yargı organı dışında bir makam tarafından yapılmış ise karar örneğinin MÖHUK'un 53'üncü maddesi çerçevesinde yabancı kararın verildiği mahkeme onayını da taşıması gerekmektedir. Yabancı karar örneği Türk konsolosluk makamı tarafından onaylı ise ya da apostil şerhi taşıyorsa MÖHUK'un 53'üncü maddesi çerçevesinde de yabancı kararın verildiği mahkeme tarafından onaylanmalıdır.

Konuyu ilk olarak MÖHUK, daha sonra HMK kapsamında değerlendirelim. Bu noktada yabancı kararın aslı mahkemeye verilerek tanıma ya da tenfiz talep edildiğinde; yabancı kararın aslı, yabancı ülke yetkili makamı tarafından onaylı ise bu onay, HMK'nın 224'üncü maddesi çerçevesinde de onay gerekliliğini sağlamaktadır. Yabancı kararın örneği, mahkemeye verilerek tanıma ya da tenfiz talep edildiğinde; yabancı karar örneği, kararı veren yargı organı tarafından onaylı ise, bu onay yine HMK'nın 224'üncü maddesi çerçevesinde onay gerekliliğini karşılamaktadır.

HMK ile MÖHUK'da yer alan "yabancı ülke makamı" ifadesi "apostil şerhini vermeye yetkili ülke makamı" olarak anlaşıldığında, taraf olunan milletlerarası sözleşmelere aykırılık gündeme gelmektedir. Şöyle ki, yabancı resmi belgede 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi çerçevesinde o ülkenin apostil şerhi vermek üzere belirlediği yetkili makam onayı, konsolosluk onayı yerine geçmektedir. Yukarıda ifade edildiği üzere 1961 tarihli La Haye Sözleşmesi'nin 9'uncu maddesinde, her âkit devletin, sözleşmede onay başışıklığının öngördüğü hallerde kendi diplomasi veya konsolosluk memurlarınca onay işlemi yapılmamasını sağlamak üzere gerekli önlemleri alacağı kabul edilmiştir. Ancak HMK'nın 224'üncü maddesinde belgenin verildiği devletin yetkili makamı onayı Türk konsolosluk makamı onayına alternatif olarak öngörülmüştür. Yani ilgili düzenleme kapsamında yabancı kararda konsolosluk onayı bulunması, apostil şerhi aranmasını gerektirmeyecektir. Hüküm bu kapsamda değerlendirildiğinde, taraf olunan milletlerarası sözleşmelerle uyumlu değildir. Bu noktada taraf olunan milletlerarası sözleşmelere aykırılık sorunu ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca yabancı ülke makamı ifadesi apostil şerhi vermeye yetkili ülke makamları olarak anlaşıldığında MÖHUK'un 53'üncü maddesi kapsamında yabancı kararın aslı bakımından apostil şerhi taşıması gerektiği belirtilip, örneği bakımından bu gerekliliğin aranmasının HMK'da yer alan düzenlemeye bırakılmasının nedeni açıklanamamaktadır.

Düzenlemelerde yer alan ifadelerden ne anlaşılması gerektiğinin açık olmaması farklı ihtimaller üzerinden değerlendirme yapılmasını gündeme getirmektedir. Bu kapsamda tanıma ya da tenfizi talep edilen yabancı mahkeme kararı üzerinde bulunması gerekli onaylar farklılaşmaktadır. Hükümlerin yanlış, birbirinden farklı şekilde yorumlanması hukuki güvenliği zedelemektedir.

SONUÇ

Yabancı ülke mahkemelerinden verilen kararların tanıma ya da tenfizi talep edildiğinde, dilekçeye eklenecek belgelerin onaylı olması gerekmektedir. Mevzuatımızda yabancı resmi belgelerin onaylanması ile ilgili hükümler milletlerarası sözleşmeler, MÖHUK ve HMK'da yer almaktadır. MÖHUK'un 53'üncü maddesi, HMK'nın ise 224'üncü maddesi, yabancı resmi belgelerde onaya ilişkindir.

Yabancı resmi belgelerde onay gerekliliği ile ilgili MÖHUK'un 53'üncü maddesi ile HMK'nın 224'üncü maddesinin yorumu sorun doğurmaktadır. Zira ilgili düzenlemelerde yer alan "yabancı ülke makamı" ifadesi, yabancı ülkenin "onay vermeye yetkili herhangi bir makamı" ya da "apostil şerhi vermeye yetkili makamı" olarak yorumlanabilmektedir.

Konuyla ilgili MÖHUK ve HMK'da yer alan ifadelerin açık olmaması, birbirleriyle uyumsuzluğu farklı ihtimaller üzerinden değerlendirme yapılmasına neden olmaktadır. Bu durum ise hukuki güvenliğe zarar vermektedir. Ayrıca farklı ihtimaller üzerinden yapılan değerlendirme sonucu milletlerarası sözleşmelere aykırılık gündeme gelmektedir. Bu noktada taraf olunan milletlerarası sözleşme hükümleri de göz önünde tutularak ilgili düzenlemeler arasında uyum sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKINCI**, Ziya: Milletlerarası Özel Hukuk, 1. Baskı, İstanbul 2020.
- AKINCI**, Ziya/**DEMİR GÖKYAYLA**, Cemile: Milletlerarası Aile Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2010.
- ARAT**, Tuğrul: “Yabancı İlamların Tanınması ve Tenfizi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 1, 1964, 421-527.
- ARSLAN**, Ramazan/**YILMAZ**, Ejder/**TAŞPINAR AYVAZ**, Sema/**HANAĞASI**, Emel: Medenî Usul Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2021.
- AYBAY**, Rona/**DARDAĞAN**, Esra: Uluslararası Düzeyde Yasaların Çatışması (Kanunlar İhtilafı), 2. Baskı, İstanbul 2008.
- Bundesministerium der Justiz: BMJ <<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>> (Erişim Tarihi: 18.07.2023).
- CAN**, Hacı/**TUNA**, Ekin: Milletlerarası Usul Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2022.
- Council of Europe <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=105>> (Erişim Tarihi: 10.07.2023).
- CRUZ**, Fabrício Bittencourt da/**PRESTES**, Fabyano Alberto Stalschmidt: “The Hague Apostille In Brazil: Public Value Through Innovation”, Humanidades & Inovação, C. 9, S. 19, 2022, 287-296.
- ÇELİKEL**, Aysel/**ERDEM B. Bahadır**: Milletlerarası Özel Hukuk, 17. Baskı, İstanbul 2021.
- DOĞAN**, İzzet: Öğretide ve Uygulamada Milletlerarası Aile Hukuku ve Milletlerarası Usul Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2010 (Milletlerarası Aile).
- DOĞAN**, Vahit: Milletlerarası Özel Hukuk, 7. Baskı, Ankara 2021 (Milletlerarası Özel).
- DOĞAN**, Vahit/**YILMAZ**, Alper Çağrı/**AYHAN İZMİRLİ**, Lale: Milletlerarası Özel Hukuk, 9. Baskı, Ankara 2023.
- DOLUNAY**, Ayhan: Türk Hukukunda ve Kıbrıs Türk Hukukunda Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, İstanbul 2015.
- EKŞİ**, Nuray: Yargıtay Kararları Işığında Milletlerarası Miras Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2013 (Milletlerarası Miras).

EKŞİ, Nuray: Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 2. Baskı, İstanbul 2020 (Tanıma ve Tenfiz).

EKŞİ, Nuray: COVID-19 Sürecinde Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul 2021 (COVID-19 Süreci).

GÜNGÖR, Gülin: Türk Milletlerarası Özel Hukuku Kanunlar İhtilafı Hukuku Milletlerarası Usul Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2021.

GÜVEN, Pelin: Tanıma- Tenfiz, 1. Baskı, Ankara 2013.

Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=41>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=41>> (Erişim Tarihi: 08.07.2023).

Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=70>> (Erişim Tarihi: 12.07.2023).

Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=37>> (Erişim Tarihi: 12.07.2023).

Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=86>> (Erişim Tarihi: 13.07.2023).

Hague Conference on Private International Law <<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/apostille>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

Hague Conference on Private International Law <<https://assets.hcch.net/docs/a19ae90b-27bf-4596-b5ee-0140858abeaa.pdf>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

Hague Conference on Private International Law <<https://assets.hcch.net/docs/b697a1f1-13be-47a0-ab7e-96fcb750ed29.pdf>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

Hague Conference on Private International Law <<https://assets.hcch.net/docs/538fa32a-3fc8-4aba-8871-7a1175c0868d.pdf>> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

HASANOVA, Nazrin: "The Electronic Apostille in Worldwide Circulation of Public Documents", *Baku State University Law Review*, C. 9, S. 1, 2023, 23-41.

<https://www.eapostil.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 24.12.2023).

İçtihat LEXPERA <<https://www.lexpera.com.tr/>>.

Kazancı Hukuk Otomasyon <<https://lib.kazanci.com.tr/>>.

KÖLE, Mehmet: "Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanıma ve Tenfizinde Usul", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 21, S. 34, 2016, 39-98.

KURU, Baki: *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6. Baskı, İstanbul 2001.

NART, Serdar: "Alman ve Türk Hukukunda Senetle İspatı", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 1, 2007, 207-232.

NOMER, Ergin: *Milletlerarası Usul Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul 2018 (Milletlerarası Usul).

NOMER, Ergin: *Devletler Hususî Hukuku*, 23. Baskı, İstanbul 2021 (Devletler Hususi).

ÖZAYKUT, Salih/**BELEÇ**, Mehmet: *Karşılaştırmalı-Açıklamalı-Şerhli ve Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu*, 1. Baskı, Ankara 2014.

ÖZBAKAN, Işıl: *Türk Hukukunda Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 1. Baskı, İstanbul 1987.

ÖZEL, Sibel/**ERKAN**, Mustafa/**PÜRSELİM**, Hatice Selin/**KARACA**, Hüseyin Akif: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 1. Baskı, İstanbul 2022.

ÖZKAN, Işıl/**TÜTÜNCÜBAŞI**, Uğur: *Uluslararası Usûl Hukuku*, 2. Baskı, Ankara 2020.

ÖZUĞUR, Ali İhsan: *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 3. Baskı, Ankara 2008.

PEKCANITEZ, Hakan/**ATALAY**, Oğuz/ **ÖZEKES**, Muhammet: *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 9. Baskı, İstanbul 2021.

PÜRSELİM, Hatice Selin: *Yabancı Ülkelerde Düzenlenen Resmî Belgelerin Türkiye'deki Sonuçları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.

SARGIN, Fügen/**ERTEN**, Rifat: "MÖHUK Hükümleri Dairesinde Tanımanın Hukukî Niteliği, Usulü ve Karşılaşılan Bazı Sorunlar: "Yeni Bir Düzenleme Yapma Gereği"", *UTTDER*, C. 3, S. 2, 2014, 37-136.

ŞANLI, Cemal: Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 7. Baskı, İstanbul 2019.

ŞANLI, Cemal/**ESEN**, Emre/**ATAMAN FİĞANMEŞE**, İnci: Milletlerarası Özel Hukuk, 10. Baskı, İstanbul 2023.

ŞİRİN, Tolga/**ORCAN**, Necdet Umut: “İnsan Hakları Sözleşmelerinin İç Hukukta Uygulanmasının Önündeki Pratik Güçlükler: İlgili Uluslararası Normu Bulma ve Türkçeleştirme Sorunu”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 80, S. 1, 2022, 273-297.

ŞENSÖZ MALKOÇ, Ebru: Aile Hukukuna İlişkin Yabancı Kararların Tanınması, 1. Baskı, İstanbul 2017.

TAKAVUT, İbrahim Doğan: Türkiye'nin Taraf Olduğu Milletlerarası Sözleşmeler Kapsamında Çocuklara İlişkin Verilen Adli ve İdari Kararların Doğrudan Tanınması, Günseli Özetekin Gelgel/Faruk Kerem Giray (Editörler), Milletlerarası Aile ve Çocuk Hukukuna İlişkin Seçilmiş Makaleler, İstanbul 2017, 191-225.

T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü <<https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/milletlerarasi/No2.pdf>> (Erişim Tarihi: 08.07.2023).

T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü <<https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/milletlerarasi/No5.pdf>> (Erişim Tarihi: 08.07.2023).

T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü <<https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/milletlerarasi/No20.pdf>> (Erişim Tarihi: 09.07.2023).

T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü <<https://nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/milletlerarasi/No27.pdf>> (Erişim Tarihi: 10.07.2023).

TAN DEHMEN, Mine: Milletlerarası Usul Hukukunda Yabancı Belgelerin İspat Gücü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012.

TARMAN, Zeynep Derya: “Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Sıklıkla Karşılaşılan Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, 2023, 73-86.

TEKİNALP, Gülören: “Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki ve Tasdik (Legalisation) Mecburiyetinin Kaldırılması Hakkında La Haye Sözleşmesi”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, S. 2, 1986, 157-162.

TEZGEL, Mehmet: Türk Hukukunda Yabancı Boşanma Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, Ankara 2012.

TİRYAKİOĞLU, Bilgin: Yabancı Boşanma Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, Ankara 1996.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri “Güncel Türkçe Sözlük” <<https://sozluk.gov.tr/>> (Erişim Tarihi: 12.05.2023).

Türkiye Büyük Millet Meclisi <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/d01/c007/mgk_01007105ss0408.pdf> (Erişim Tarihi: 15.07.2023).

TÜTÜNCÜBAŞI, Uğur: Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması, 1. Baskı, Ankara 2014.

ULUSU KARATAŞ, Ayşe Elif: “Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair 1996 Tarihli Lahey Sözleşmesi ve Türk Milletlerarası Özel Hukukuna Etkisi”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 37, S. 2, 2017, 911-1003.

UMAR, Bilge: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara 2014.

UYANIK ÇAVUŞOĞLU, Ayfer: Türk Milletlerarası Özel Hukukunda Boşanma, 1. Baskı, İstanbul 2006.

UYAP Bilişim Sistemi <uyap.gov.tr/>.

UYSAL, Nazan Müge: “Çevirilerin Resmi Olarak Onaylanması: Ülkemizde Yeminli Tercümanlık Müessesesi ve Dünyadaki Yeminli/Tasdikli Çeviri Uygulamaları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 18, 2020, 709-724.

Yargıtay Karar Arama <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>.

YILMAZ, Ejder: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara 2013.